

Apžvalga 01

LT

Energijos mokesčiai, anglies dioksido apmokestinimas ir energijos subsidijos

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

2022

Turinys

	Dalis
Santrauka	I–X
Įvadas	01–14
Energijos mokesčių politika klimato srities veiksmams remti	01–06
ES tikslai ir įsipareigojimai	07–09
ES teisės aktai dėl energijos mokesčių, anglies dioksido apmokestinimo ir energijos subsidijų	10–14
Apžvalgos apimtis ir metodas	15–18
Dabartiniai energijos mokesčiai ir anglies dioksido apmokestinimas	19–35
Apmokestinimas ir energijos vartojimo efektyvumas	19–21
Apmokestinimas pagal sektorius ir produktus	22–24
Anglies dioksido apmokestinimas	25–28
Lyginamoji analizė kaip apmokestinimo lygio vertinimo priemonė	29–33
Socialiniai apmokestinimo aspektai	34–35
Energijos subsidijos	36–53
Energijos subsidijų rūšys	36–51
Subsidijų iškastiniam kurui ir subsidijų atsinaujinančiajai energijai palyginimas	52–53
Energijos mokesčių direktyva. Žemiausios energijos mokesčių ribos nustatymas	54–61
Dabartinė EMD	54–58
55 % tikslo priemonių rinkinio teisės aktų pasiūlymai dėl energijos mokesčių	59–61
Baigiamosios pastabos	62–74

Terminų žodynėlis

Akronimai ir santrumpos

Audito Rūmų grupė

Santrauka

I Energijos mokesčiai yra priemonė, kurią vyriausybės gali naudoti ne tik pajamoms didinti, bet ir klimato srities tikslams paremti. Ja galima užtikrinti, kad skirtingų energinių produktų kainų signalai atspindėtų jų poveikį aplinkai, ir paskatinti įmones rinktis žalesnius sprendimus.

II Siekiant užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą, Energijos mokesčių direktyvoje nustatyti minimalūs mokesčių lygiai; ji taip pat gali būti naudojama kitoms susijusioms politikos kryptims, pavyzdžiui, veiksams klimato kaitos srityje, remti.

III 2021 m. liepos mėn. Komisija pasiūlė peržiūrėti Energijos mokesčių direktyvą ir pateikė naujų teisės aktų pasiūlymus, kad būtų remiamas ambicingesnis 2030 m. ES klimato srities tikslas ir sudarytos sąlygos ES iki 2050 m. tapti neutralaus poveikio klimatui Sąjunga. Vienas iš šių pasiūlymų tikslų – teisės aktus suderinti su klimato srities tikslais.

IV Šioje apžvalgoje naudojamosi mūsų ankstesniu darbu energetikos, klimato kaitos ir mokesčių srityse, taip pat viešai prieinama informacija ir specialiai šiuo tikslu surinkta medžiaga, siekiant suteikti papildomų įžvalgų apie energijos mokesčius. Siekiame prisidėti prie vykstančių diskusijų apie energijos mokesčius ir klimato kaitą.

V Savo apžvalgoje daugiausia dėmesio skyrėme:

- dabartinių energijos mokesčių ir anglies dioksido apmokestinimo lygių suderinamumui su klimato srities tikslais;
- energijos subsidijoms, visų pirma žaliosioms subsidijoms ir subsidijoms iškastiniam kurui;
- dabartinei Energijos mokesčių direktyvai, kurioje nustatomi minimalūs energijos mokesčio tarifai, ir tam, kaip naujajame Komisijos pasiūlyme sprendžiami šios direktyvos trūkumai.

VI Energijos mokesčiai gali būti svarbus veiksnys siekiant klimato srities tikslų. Tačiau kai kuriems sektoriams taikomos didelės nuolaidos ir išimtys. Mūsų apžvalgoje nustatyta, kad energijos šaltinių apmokestinimo lygis neatspindi jų išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio.

VII Atkreipiame dėmesį į tai, kad pastaraisiais metais energinių produktų kaina, atsižvelgus į mokesčių ar apyvartinių taršos leidimų prekybos poveikį, neatspindėjo aplinkos apsaugos sąnaudų, kurias lėmė išmetami teršalai.

VIII Vertindama Energijos mokesčių direktyvą, Komisija pranešė apie minimalaus apmokestinimo teisės akto trūkumus. Vienas iš Komisijos pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, 55 % tikslo priemonių rinkinio tikslų – suderinti energijos mokesčius su energetine verte ir įtraukti daugiau sektorių į ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą.

IX Energijos subsidijos gali būti naudojamos siekiant pereiti prie mažiau anglies dioksido išskiriančios ekonomikos. Kita vertus, subsidijos iškastiniam kurui trukdo veiksmingai energetikos pertvarkai ir pastarąjį dešimtmetį jos išliko gana pastovios, nepaisant Komisijos ir kai kurių valstybių narių įsipareigojimų jas palaipsniui panaikinti.

X Atkreipiame dėmesį į sunkumus, su kuriais Europos Sąjunga susiduria persvarstydamą teisės aktus, siekiant:

- užtikrinti nuoseklumą sektoriuose ir energijos nešikliuose, kurie anksčiau buvo traktuojami palankiau;
- mažinti subsidijas iškastiniam kurui;
- suderinti klimato srities tikslus su socialiniais poreikiais.

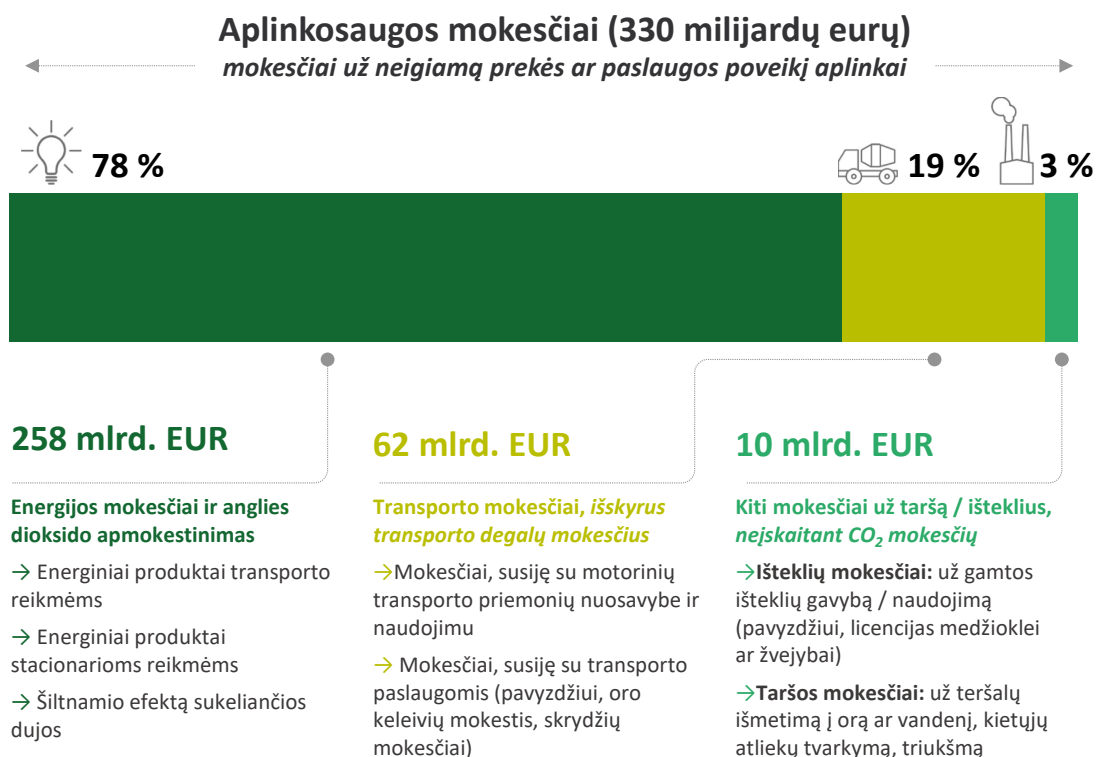
Šiuos sunkumus reikės įveikti siekiant visuotinio institucinio sutarimo mokesčių klausimais.

Ivadas

Energijos mokesčių politika klimato srities veiksams remti

01 Energijos mokesčiai yra biudžeto priemonė, kuri taip pat gali būti naudojama kaip priemonė, skatinanti rinktis žalesnę energiją. ES-27 energijos mokesčiai sudaro daugiau nei tris ketvirtadalius visų aplinkosaugos mokesčių (žr. **1 diagramą**). Įgyvendinant Europos žaliąjį kursą, Komisija planuoja energijos mokesčius suderinti su klimato srities tikslais.

1 diagrama. ES 27 energijos mokesčiai ir anglies dioksido apmokestinimas kaip aplinkosaugos mokesčių dalis

Pastaba. Eurostato duomenys apie aplinkosaugos mokesčius apima ATLPS pajamas, įrašytas į nacionalines sąskaitas kaip mokesčiai.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostato duomenimis, *Environmental tax revenues* (ENV_AC_TAX), 2019 m. duomenys.

02 Energijos mokesčiai ir apyvartiniai taršos leidimai yra pagrįsti¹:

- o transporto reikmėms skirtais energiniais produktais (pavyzdžiui, benzinas, gazolis, gamtinės dujos, žibalas arba mazutas);
- o stacionariai naudojamais energiniais produktais (pavyzdžiui, mazutas, gamtinės dujos, anglis, koksas, biodegalai ir elektra);
- o šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis: degalų išmetamo anglies dioksido kiekiu. Eurostato duomenys apie tokius mokesčius apima pajamas iš ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) leidimų, kurios nacionalinėse sąskaitose įrašomos kaip mokesčiai.

03 Energijos mokesčiai ir anglies dioksido apmokestinimas gali būti įvairių formų:

- o konkretūs degalų naudojimo mokesčiai (pirmiausia akcizai), paprastai nustatant mokesčio tarifą fiziniam vienetui (litrai arba kilogramui) arba energijos vienetui (kilovatvalandei arba gigadžauliui);
- o aiškūs anglies dioksido mokesčiai, paprastai nustatant mokesčio tarifą už energijos naudojimą, pagrįstą išmetamu anglies dioksido kiekiu;
- o apyvartiniai taršos leidimai, kuriais prekiaujama apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemose.

04 Energijos subsidijos gali būti:

- o tiesioginės: efektyviųjų mokesčių tarifų pokyčiai (pavyzdžiui, mokesčių atskaitos ir mokesčių kreditai), taip pat dotacijos ir garantijos, kuriomis skatinama naudoti vieną, o ne kitą energijos šaltinį;
- o netiesioginės: intervencijos į rinką (pavyzdžiui, kiekybiniai eksporto ar importo apribojimai, administracinių kainų nustatymas), per mažos leidimų ir licencijų kainos, lengvatinės paskolų palūkanos, rizikos perkėlimas, ignoruojamas arba nepakankamai įvertinamas išorinis poveikis (išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, tarša, atliekos, gamtos išteklių išsekvojimas).

¹ Eurostatas, *Environmental taxes – A statistical guide*, 2013 m. leidimas.

05 ES nėra standartinės energijos subsidijų apibrėžties. EBPO plačiai apibrėžia energijos subsidijas² kaip priemones, kuriomis vartotojų kainos išlaikomos žemiau rinkos lygio, gamintojų kainos – virš rinkos lygio arba kuriomis mažinamos vartotojų arba gamintojų sąnaudos.

06 Energijos mokesčių politika yra viena iš kelių priemonių, kurios gali būti naudojamos siekiant klimato srities tikslų. Tarp kitų priemonių yra teisės aktai, kuriais nustatomi tikslai (pavyzdžiui, pastangų pasidalijimo teisės aktai dėl privalomų išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) metinio kiekio tikslų³), reglamentavimo standartai (pavyzdžiui, dėl transporto priemonių išmetamų teršalų) ir finansavimo sistemos (pavyzdžiui, investicijos į energijos vartojimo efektyvumą).

ES tikslai ir įsipareigojimai

07 Atsižvelgiant į Europos žaliąjį kursą, Europos klimato teisės akte⁴ nustatytas tarpinis 2030 m. tikslas – 55 % sumažinti grynąjį ŠESD kiekį (palyginti su 1990 m.), palyginti su ankstesniu 40 % tikslu. 2021 m. liepos 14 d. Komisija paskelbė keletą pasiūlymų, kuriais siekiama suderinti klimato, energetikos, transporto ir mokesčių politiką su nauju tarpiniu 2030 m. klimato srities tikslu. Jie vadinami 55 % tikslo priemonių rinkiniu⁵. Jis taip pat apima padidintus atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir energijos vartojimo efektyvumo tikslus (žr. [2 diagramą](#)).

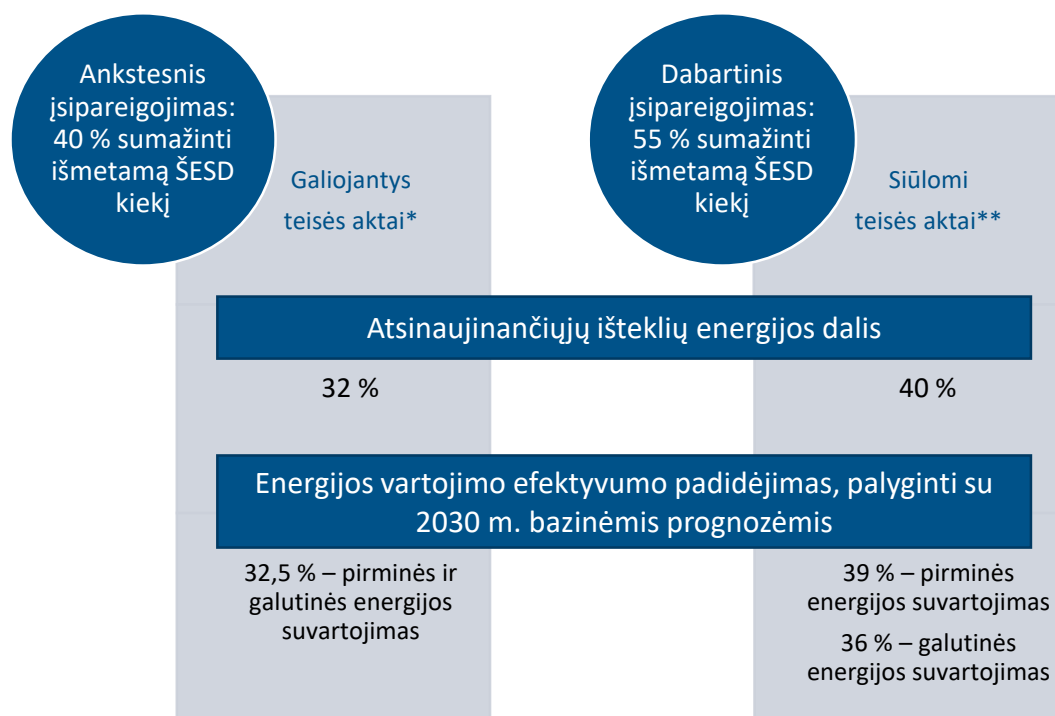
² EBPO, *Environmentally Harmful Subsidies: Challenges for Reform*, 2005 m.

³ Komisijos interneto svetainė. Klausimai ir atsakymai dėl Pastangų pasidalijimo reglamento.

⁴ 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos [reglamentas \(ES\) 2021/1119](#), kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas) (OL L 243, 2021 7 9, p. 1).

⁵ Komisijos interneto svetainė. Pranešimas spaudai dėl Europos žaliojo kurso.

2 diagrama. Klimato srities tikslų atnaujinimas

*2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva \(ES\) 2018/2001](#) dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82) ir 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva \(ES\) 2018/2002](#), kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo (OL L 328, 2018 12 21, p. 210).

** [Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją \(COM\(2021\) 557 final\)](#) ir [Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl energijos vartojimo efektyvumo \(nauja redakcija\) \(COM\(2021\) 558 final\)](#).

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis pirmiau minėtais ES teisės aktais ir pasiūlymais dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų.

08 2009 m. G20 paragino iki 2020 m. palaipsniui panaikinti subsidijas iškastiniam kurui⁶. ES ir kai kurios jos valstybės narės įsipareigojo iki 2025 m. palaipsniui panaikinti neefektyvias subsidijas iškastiniam kurui⁷. Komisija taip pat įsipareigojo siekti darnaus vystymosi tikslų (DVT)⁸, kuriuos ketinama pasiekti iki 2030 m., įskaitant 7 darnaus vystymosi tikslą dėl įperkamos ir švarios energijos ir 12.C darnaus vystymosi tikslą dėl neefektyvių iškastinio kuro subsidijų, skatinančių netaupų vartojimą, racionalizavimo.

⁶ [G20 Leaders' Statement: The Pittsburgh Summit](#), 2009 m. rugsėjo mėn.

⁷ [G7 Ise-Shima Leaders' Declaration](#), G7 aukščiausiojo lygio susitikimas Ise-Šimoje, 2016 m. gegužės 26 ir 27 d.

⁸ https://ec.europa.eu/international-partnerships/sustainable-development-goals_en

09 2013 m. 7-ajame aplinkos veikslių plane Komisija pasiūlė iki 2020 m. apmokestinimą nuo darbo jėgos perkelti į aplinkosaugą⁹, kad būtų remiamas tvarus išteklių naudojimas. Praktiškai nuo 2016 m. aplinkosaugos mokesčiai, kaip visų mokestinių pajamų dalis, šiek tiek sumažėjo, o darbo jėgos mokesčių dalis nežymiai padidėjo (žr. **3 diagramą**).

3 diagrama. Aplinkosaugos ir darbo jėgos mokesčiai kaip visų mokestinių pajamų dalis (2008–2019 m.)

Pastaba. Eurostato duomenys apie aplinkosaugos mokesčius apima ATLPS pajamas, įrašytas į nacionalines sąskaitas kaip mokesčiai.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostato duomenimis, *Environmental tax revenues* (ENV_AC_TAX) ir Europos Komisija, *Taxation trends*.

⁹ Kaip 2013 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo Nr. 1386/2013/ES dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veikslių programos iki 2020 m. „Gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales“ (OL L 354, 2013 12 28) 6 prioritetinio tikslo dalis.

ES teisės aktai dėl energijos mokesčių, anglies dioksido apmokestinimo ir energijos subsidijų

10 ES įgaliojimai netiesioginio apmokestinimo srityje apima PVM ir akcizų koordinavimą, derinimą ir vienodinimą, nes jie gali turėti įtakos bendrajai rinkai. Apmokestinimas yra viena iš ES politikos sričių, kurioje sprendimų priėmimui reikalingas vienbalsiškumas¹⁰.

11 ES Energijos mokesčių direktyvoje¹¹ (EMD) nustatomas minimalus apmokestinimo lygis kai kuriems energiniams produktams ir sektoriams. Pagrindinis jos tikslas – suderinti nacionalinius teisės aktus, kad būtų išvengta vidaus rinkos iškraipymų.

12 Šiomis aplinkybėmis taip pat svarbi ES ATLPS direktyva¹². Joje anglies dioksido kaina nustatoma daugiausia pagal elektros energijos gamybos sektoriaus ir energijai imlios pramonės įrenginių išmetamus teršalus, taip skatinant šių sektorių įmones mažinti išmetamųjų teršalų kiekį. Taigi anglies dioksido kainą nustato rinka.

13 Kai kurios energijos subsidijos gali būti skiriamos valstybės pagalbos forma, o tai iš esmės yra nesuderinama su ES vidaus rinkos taisyklėmis. Komisija turi įgaliojimus nuspręsti, ar tokios subsidijos yra valstybės pagalba ir ar ji suderinama su ES vidaus rinkos taisyklėmis. Kad būtų lengviau vertinti, Komisija paskelbė 2014–2020 m. Valstybės pagalbos aplinkos apsaugai ir energetikai gaires¹³. 2021 m. birželio mėn. Komisija paskelbė naują 2022 m. Valstybės pagalbos klimato, aplinkos apsaugai ir energetikai gairių projektą¹⁴.

¹⁰ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai ir Tarybai, *Siekiant veiksmingesnio ir demokratiškesnio ES mokesčių politikos sprendimų priėmimo* (COM(2019) 8 final).

¹¹ 2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyva 2003/96/EB, pakeičianti Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių struktūrą (OL L 283, 2003 10 31).

¹² 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB, su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2018 m. (OL L 275, 2003 10 25).

¹³ Komisijos komunikatas, *2014–2020 m. Valstybės pagalbos aplinkos apsaugai ir energetikai gairės* (2014/C 200/01) (OL C 200, 2014 6 28, p. 1).

¹⁴ Komisijos komunikatas, *Draft Guidelines on State aid for climate, environmental protection and energy 2022*.

14 55 % tikslo priemonių rinkinio pasiūlymu, be kita ko, siekiama:

- o sukurti visapusiškesnę energijos mokesčio bazę ir didinti minimalius energijos mokesčio tarifus iš dalies keičiant EMD;
- o išplėsti apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą įtraukiant kitus sektorius, pavyzdžiui, kelių transportą ir pastatus;
- o sukurti pasienio anglies dioksido korekcinį mechanizmą, siekiant atspindėti importo ŠESD kiekį kaip alternatyvą nemokamiems apyvartiniais taršos leidimams ES.

Apžvalgos apimtis ir metodas

15 Šioje apžvalgoje nagrinėjama, kaip energijos mokesčiais, anglies dioksido apmokestinimu ir energijos subsidijomis prisidedama prie ES klimato srities tikslų. Peržiūrėjome su ES susijusius teisės aktus, visų pirma galiojančią EMD ir Komisijos pasiūlymą dėl EMD atnaujinimo. Apžvalga apima laikotarpį nuo 2008 m. iki 2021 m. liepos mėn. Atsižvelgėme į papildomus po 2021 m. liepos mėn. gautus duomenis, susijusius su ES apyvartinių taršos leidimų kaina (iki 2021 m. lapkričio 30 d.) ir energijos subsidijomis (2021 m. spalio mėn. duomenis).

16 Tai – ne audito ataskaita, o apžvalga, daugiausia pagrįsta viešai paskelbta informacija ar specialiai šiuo tikslu surinkta medžiaga. Išnagrinėjome galiojančius ir siūlomus ES teisės aktus, gaires, vertinimus, stebėsenos ataskaitas, nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus (NEKSVP), tarptautinių organizacijų, NVO ir nacionalinių institucijų tyrimus ir ataskaitas, taip pat Europos Komisijos arba jai parengtas ataskaitas. Išanalizavome Eurostato ir tarptautinių institucijų, taip pat kai kurių nacionalinių institucijų duomenis. Su Komisijos darbuotojais, atitinkamomis NVO ir ekspertų grupėmis aptarėme sritis, kurias apima ši apžvalga. Savo apžvalgoje taip pat rėmėmės kitomis Audito Rūmų ataskaitomis, akademinėmis publikacijomis ir kita viešai prieinama informacija.

17 Mūsų apžvalga pateikiama po neseniai paskelbto Komisijos 55 % tikslo priemonių rinkinio. Mūsų tikslas – pateikti nepriklausomą požiūrį į energijos mokesčius, kuris papildytų teisėkūros diskusiją.

18 Ataskaitą sudaro trys skirsniai:

- dabartiniai energijos mokesčių lygiai valstybėse narėse, anglies dioksido apmokestinimo priemonės ir jų indėlis siekiant klimato srities tikslų;
- energijos subsidijos ir tai, kaip jos skatina klimato srities veiksmus;
- EMD indėlis siekiant klimato srities tikslų.

Dabartiniai energijos mokesčiai ir anglies dioksido apmokestinimas

Apmokestinimas ir energijos vartojimo efektyvumas

19 Komisija, 2019 m. vertindama pažangą siekiant nacionalinių energijos vartojimo efektyvumo tikslų 2020 m.¹⁵, nustatė pagrindinius energijos taupymo veiksnys. Remiantis šio vertinimo duomenimis, dėl energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemų buvo sutaupyta, kaip pranešta, 36 % energijos. ES minimalų tarifą viršijančios energijos mokesčių priemonės buvo antras pagrindinis veiksnys, kuris lėmė 16 % viso pranešto sutaupyto energijos kiekio.

20 Energijos mokesčiai gali būti svarbus veiksnys siekiant ES klimato srities tikslų¹⁶. Savo NEKSVP keturios valstybės narės kiekybiškai įvertino planuojamų energijos mokesčių priemonių poveikį. Jų apskaičiavimai svyruoja nuo 4 % iki 32 % viso numatomo sutaupyti energijos kiekio (32 % Vokietijoje, 14 % Lietuvoje, 10 % Suomijoje ir 4 % Čekijoje).

21 EBPO įrodymais pagrindė neigiamą koreliaciją tarp apmokestinimo ir energijos suvartojimo intensyvumo pagal BVP¹⁷ ir padarė išvadą, kad šalių, kuriose yra didesni energijos mokesčiai, ekonomika paprastai yra mažiau imli energijai¹⁸. Atlikome panašų ES valstybių narių vertinimą ir nustatėme panašų ryšį.

Apmokestinimas pagal sektorius ir produktus

22 Neseniai atliktame tyrime apskaičiuota, kad vidutinis ES energijos mokesčio tarifas yra 25 EUR/MWh ir efektyvusis mokesčio tarifas (atsižvelgiant į mokesčių

¹⁵ Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Taryba, *2019 m. valstybių narių pažangos, padarytos siekiant 2020 m. nacionalinių energijos vartojimo efektyvumo tikslų ir taikant Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą, vertinimas, kurio reikalaujama Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos (Direktyvos 2012/27/ES) 24 straipsnio 3 dalyje*, COM(2020) 326 final.

¹⁶ https://ec.europa.eu/taxation_customs/commission-priorities-2019-24-and-taxation/european-green-deal-what-role-can-taxation-play_en

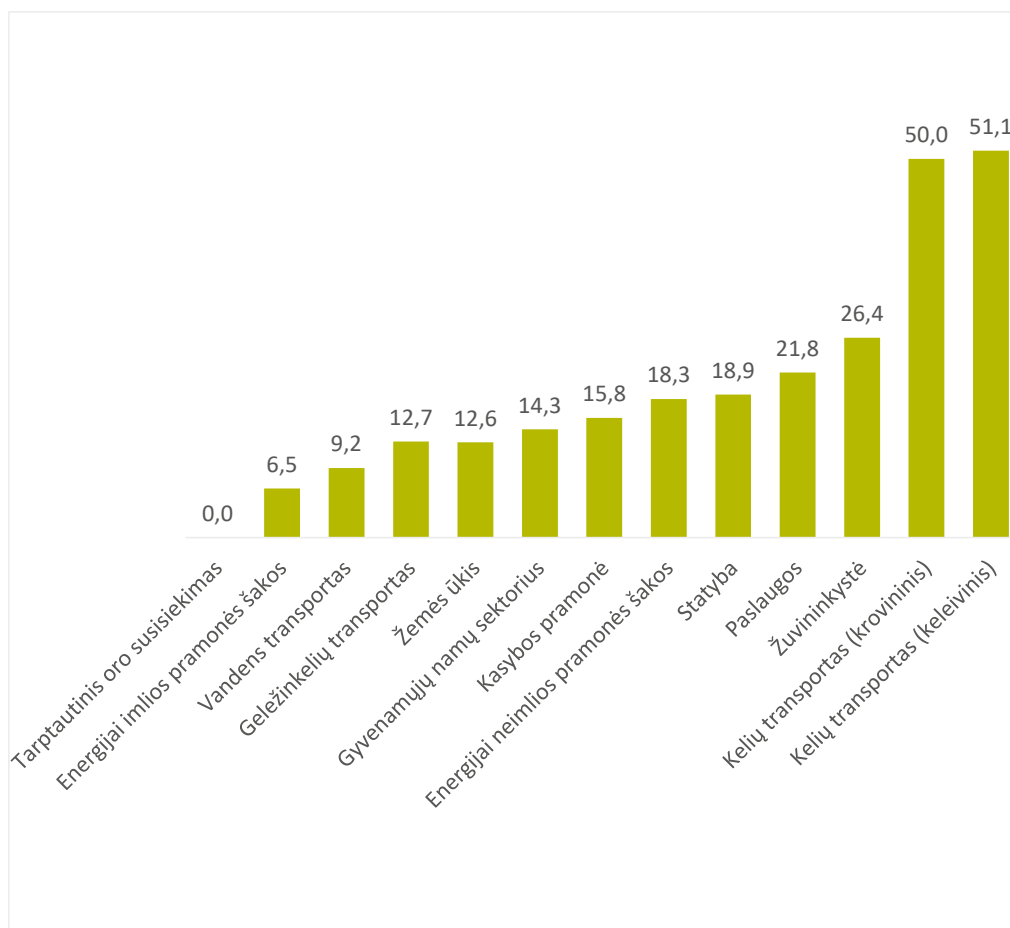
¹⁷ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Energy_intensity

¹⁸ EBPO, *Taxing energy use 2019*, 2019 m. spalio mėn.

atskaitą, kreditus ir sumažinimus) – 18 EUR/MWh¹⁹. Atlikdama savo pasiūlymo dėl EMD peržiūros²⁰ poveikio vertinimą, Komisija paskelbė konkretiems degalams taikomus efektyvius mokesčių tarifus kai kuriuose sektoriuose, bet ne bendrus *efektyvius* mokesčių tarifus kiekvienam sektoriui.

23 4 diagramoje pateiktas vidutinis skirtingų sektorių energijos mokestis, apskaičiuotas kaip atitinkamos bendros pajamos iš energijos mokesčių, padalytos iš atitinkamo bendro energijos suvartojimo. Remiantis Komisijos užsakymu „Trinomics“ parengtoje ataskaitoje²¹ pateiktais duomenimis, vidutinis energijos mokestis yra labai skirtingas – nuo nulio tarptautiniam oro transportui iki daugiau kaip 50 eurų kelių transportui.

4 diagrama. Energijos mokesčiai pagal sektorius (EUR/MWh)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis „Trinomics“, *Study on Energy costs, taxes and the impact of government interventions on investments*, 2020 m. spalio mėn.

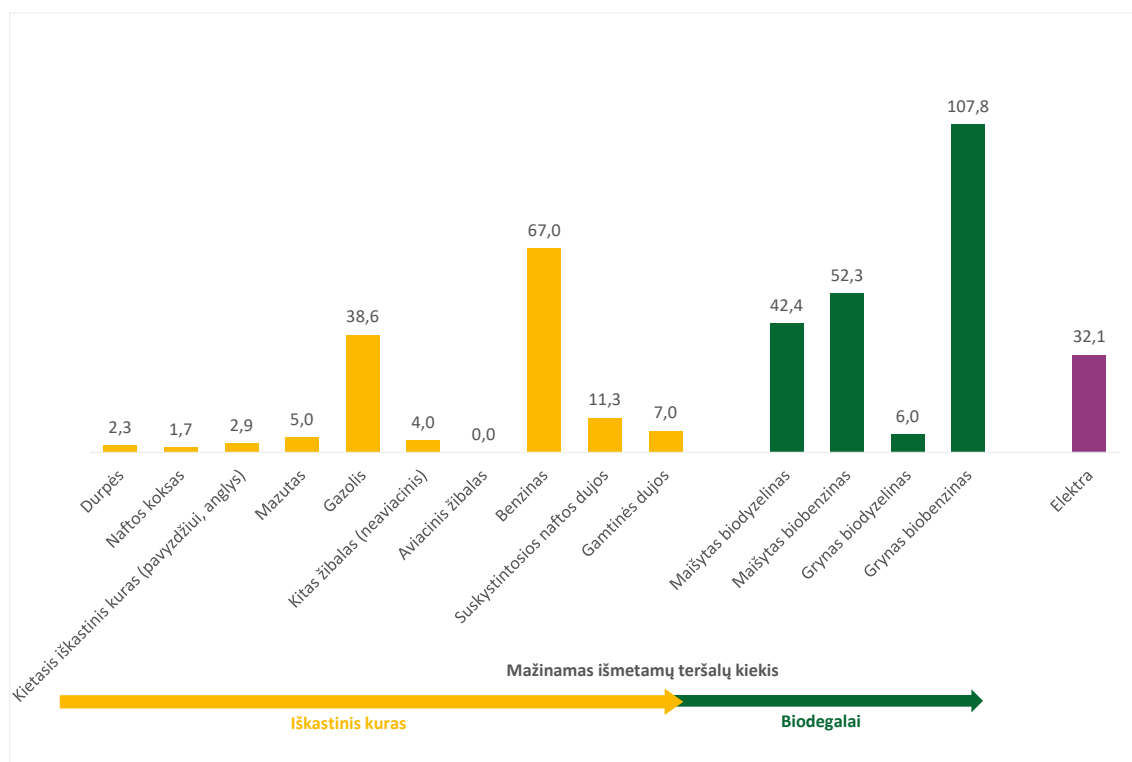
¹⁹ „Trinomics“, *Study on Energy costs, taxes and the impact of government interventions on investments*, 2020 m. spalio mėn.

²⁰ Pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos, kuria pakeičiama Sąjungos energinių produktų ir elektros energijos mokesčių struktūra (nauja redakcija), COM(2021) 563 *final*.

²¹ Žr. 19 išnašą.

24 Vidutiniai energinių produktų mokesčių tarifai svyruoja nuo 1,7 EUR/MWh iki 107,8 EUR/MWh (žr. **5 diagramą**). Šie skirtumai neatspindi anglies dioksido efektyvumo skirtumų. Anglys apmokestinamos mažiau nei gamtinės dujos (kurios išmetamo anglies dioksido požiūriu yra efektyvesnės), o kai kurios iškastinio kuro rūšys apmokestinamos žymiai mažiau nei elektra (kuri galėtų būti gaminama naudojant mažai anglies dioksido išskiriančius šaltinius).

5 diagrama. Mokesčiai pagal energinius produktus (EUR/MWh)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis „Trinomics“, *Study on Energy costs, taxes and the impact of government interventions on investments*, 2020 m. spalio mėn., p. 25.

Anglies dioksido apmokestinimas

25 Tarptautinės institucijos²² pažymi, kad nustatant tinkamą išmetamo anglies dioksido kainą remiami klimato srities tikslai ir tai gali būti veiksminga priemonė išmetamiems teršalams mažinti. Tai taip pat reiškia, kad teršėjai moka už sąnaudas, kurias visuomenė patiria dėl naudojant energiją išmetamų teršalų. Išmetamo anglies dioksido kainą gali būti nustatoma taikant aiškius anglies dioksido mokesčius ir akcizus

²² TVF fiskalinė stebėseną, *How to mitigate climate change*, 2019 m. spalio mėn.; EBPO, *Effective Carbon Rates 2021*, 2021 m. gegužės mėn.; TEA, Energetikos politikos apžvalgos; Pasaulio banko [interneto svetainė](#).

(tam galima apskaičiuoti sąlyginį anglies dioksido mokesčio ekvivalentą) arba apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą, pavyzdžiui, ES ATLPS.

26 Savo ataskaitoje dėl tvaraus finansavimo²³ rekomendavome Komisijai nustatyti papildomas priemones, kuriomis būtų siekiama užtikrinti, kad išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio kainų apskaičiavimas geriau atspindėtų jų nulemtas aplinkosaugos sąnaudas.

ATLPS sektoriai gauna nemokamus leidimus daliai savo išmetamų teršalų

27 ES ATLPS taikoma elektros ir šilumos gamybos sektoriams, energijai imliems pramonės sektoriams ir ES vidaus komercinei aviacijai. Ji apriboja bendrą šių sektorių išmetamą teršalų kiekį. Pagal ES ATLPS įmonės turi gauti apyvartinius taršos leidimus, atitinkančius jų išmetamą ŠESD kiekį. Galima rinktis numatytąją galimybę – leidimus įsigyti aukcione. Tačiau kai kuriose valstybėse narėse leidimai nemokamai skiriami energijai imliems pramonės sektoriams (pavyzdžiui, plieno ir cemento gamybai) ir elektros energijos gamybos sektoriaus modernizavimui. Savo 2020 m. ataskaitoje dėl ES ATLPS²⁴ pažymėjome, kad nemokamų leidimų paskirstymas yra nepakankamai tikslingas, kad atspindėtų anglies dioksido nutekėjimo riziką. Pagal peržiūrėtus 2018 m. ES ATLPS teisės aktus nemokamų leidimų sistema pratęsiama dar dešimtmečiui²⁵.

Aiškūs anglies dioksido mokesčiai tapo labiau įprasti, tačiau valstybėse narėse jie labai skiriasi

28 Aiškių anglies dioksido mokesčių, kuriais tiesiogiai nustatoma išmetamų CO₂ teršalų kaina, taikymas ilgainiui padidėjo. 2008 m. septynios valstybės narės taikė aiškius anglies dioksido mokesčius. Šiuo metu tokį mokestį taiko 14 ES valstybių narių (žr. **6 diagramą**); mokestis labai skiriasi: nuo 0,1 eurų už toną CO₂ Lenkijoje iki daugiau nei 100 eurų už toną CO₂ Švedijoje. Šie mokesčiai paprastai netaikomi sektoriams,

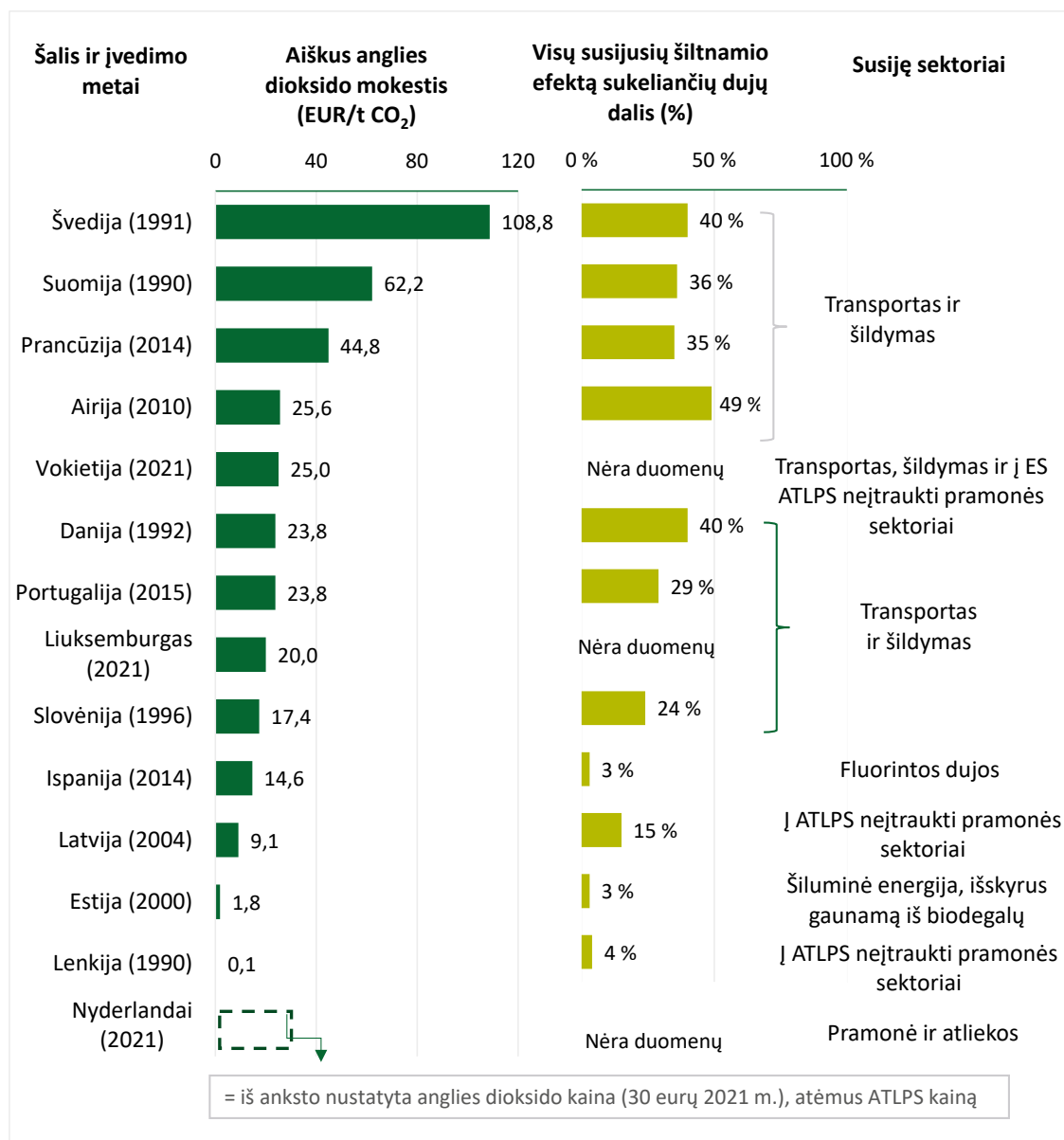
²³ Audito Rūmai, *Specialioji ataskaita Nr. 22/2021 „Tvarus finansavimas: reikia nuoseklesnių ES veiksmų finansavimui į tvarias investicijas nukreipti“*, 2021 m. rugsėjo mėn.

²⁴ Audito Rūmai, *Specialioji ataskaita Nr. 18/2020 „ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema: nemokamų leidimų paskirstymas turėjo būti tikslingesnis“*, 2020 m. rugsėjo mėn.

²⁵ 2018 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos **direktyva (ES) 2018/410**, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB siekiant ekonomiškai efektyviai dar labiau sumažinti išmetamų teršalų kiekį ir paskatinti investicijas į mažo anglies dioksido kiekio technologijas ir Sprendimas (ES) 2015/1814 (OL L 76, 2018 3 19, p. 3).

kuriems jau taikoma ES ATLPS. Didžiausią visų išmetamų teršalų dalį aprėpia Airija (49 %), po jos seka Danija ir Švedija (40 %).

6 diagrama. Aiškūs anglies dioksido mokesčiai ES

Pastaba. Vokietijos, Nyderlandų ir Liuksemburgo, kurie anglies dioksido mokestį įvedė 2021 m., duomenų apie susijusių šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio dalį kol kas nėra.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis [Mokesčių fondo](#) duomenimis, [Europos mokesčių duomenų](#) baze ir EBPO duomenimis nustatant sektorius, kuriems taikomas aiškus anglies dioksido mokestis [Estijoje](#) ir [Lenkijoje](#).

Lyginamoji analizė kaip apmokestinimo lygio vertinimo priemonė

Valstybių narių mokesčiai ir ATLPS leidimų kainos

29 EBPO neseniai atliko nacionalinių anglies dioksido kainų ir įvairių sąnaudų dėl išmetamo anglies dioksido lyginamąją analizę²⁶:

- 30 eurų už toną CO₂ – istorinis kainos žemutinės ribos lyginamasis standartas. Už šį lyginamąjį standartą mažesnės CO₂ kainos nelemia reikšmingo išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo;
- 60 eurų už toną CO₂ – vidutinis išlaidų dėl išmetamo anglies dioksido įvertinimas 2020 m., kuris taip pat yra išlaidų dėl išmetamo anglies dioksido žemutinė riba 2030 m. Anglies dioksido kaina 60 eurų už toną CO₂ XXI a. ketvirtajame dešimtmetyje atitinka lėtą priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą;
- 120 eurų už toną CO₂ – pagrindinis 2030 m. reikalingos anglies dioksido kainos įvertinimas, siekiant, kad iki amžiaus vidurio būtų sumažinta priklausomybė nuo iškastinio kuro. EBPO pažymi, kad 120 eurų labiau atitinka naujausius bendrų socialinių sąnaudų dėl išmetamo anglies dioksido skaičiavimus.

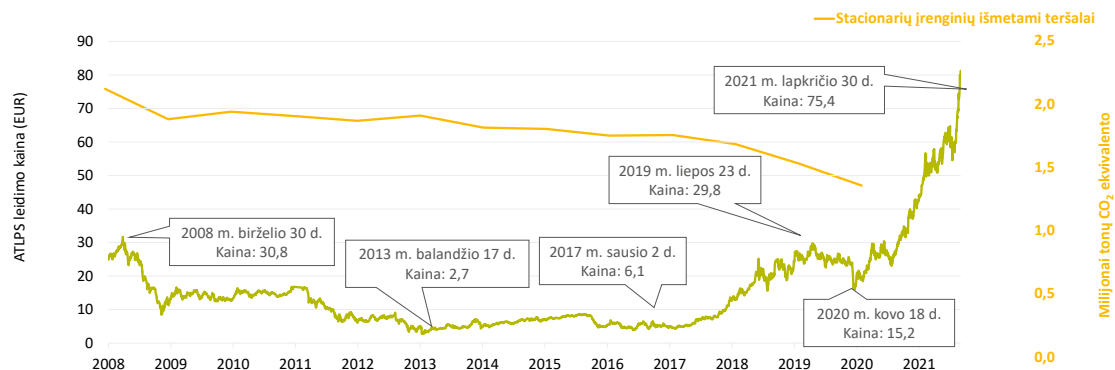
30 Mokesčių lygis ES valstybėse narėse už energijos naudojimą, išskyrus kelių transporto degalus (žr. **4** ir **5 diagramas**), yra mažesnis nei 30 eurų už toną CO₂, o tai yra lygis, nuo kurio EBPO tikisi pradėti mažinti išmetamų teršalų kiekį.

31 ES ATLPS yra pagrįsta ilgalaikiu planu, pagal kurį laipsniškai griežtinama bendro išmetamų teršalų kiekio riba ATLPS sektoriams. Tai reiškia, kad tikimasi, jog kainos padidės, o tai gali paskatinti įmones anksčiau imtis veiksmų. ES ATLPS leidimų kaina bėgant laikui labai skyrėsi (žr. **7 diagramą**). 2008–2020 m., nepaisant to, kad ES ATLPS kaina buvo mažesnė už žemiausią EBPO lyginamąjį standartą, išmetamo CO₂ kiekis, kuriam taikoma ATLPS, sumažėjo maždaug 40 %²⁷. Nuo to laiko ES ATLPS kaina išaugo: 2021 m. lapkričio pabaigoje apyvartinių taršos leidimų kaina siekė daugiau nei 70 eurų.

²⁶ EBPO, *Effective carbon rates 2021*, 2021 m. gegužės mėn.

²⁷ Remiantis EAA duomenimis.

7 diagrama. Apyvartinių taršos leidimų kainos kitimas

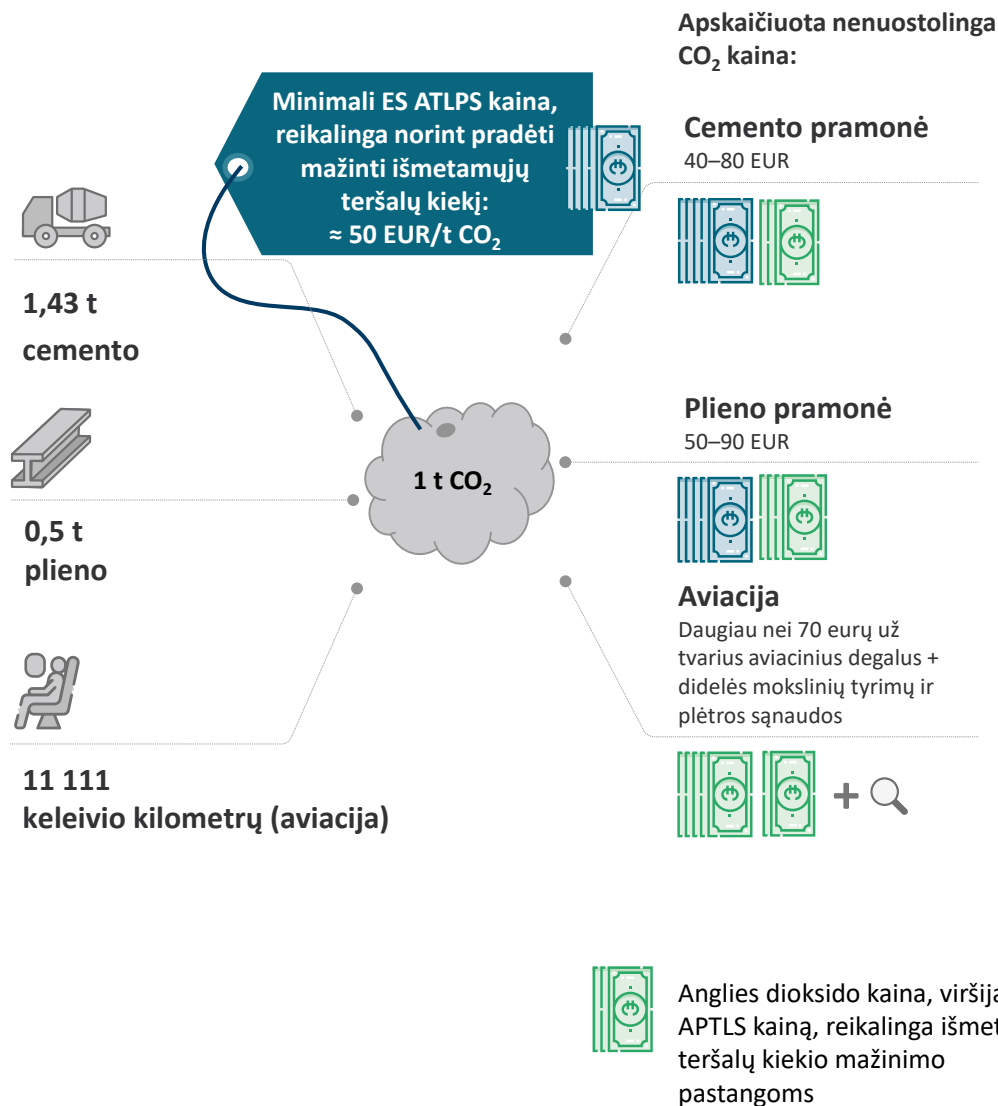
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis [Sandbag carbon price viewer](#) ir [EU ETS data viewer](#).

Sektoriai, kuriuose reikia didesnės anglies dioksido kainos

32 CO₂ kaina, kuri sumažintų iškastinio kuro konkurencinį pranašumą, skiriasi priklausomai nuo ekonominės veiklos sektoriaus ir atitinkamos technologijos (žr. [8 diagramą](#)). Darnaus vystymosi ir tarptautinių santykių institutas (IDDRI) apskaičiavo, kad mažo anglies dioksido kiekio technologija cemento pramonėje būtų nenuostolinga, jei anglies dioksido kaina siektų 40–80 eurų už toną CO₂, o plieno pramonėje – jei kaina būtų 50–90 eurų už toną CO₂²⁸. Remdamiesi Tarptautinės energetikos agentūros duomenimis apskaičiavome, kad, siekiant skatinti tvarių aviacinių degalų naudojimą ir investicijas į mažo anglies dioksido kiekio technologijų aviacijoje mokslinius tyrimus ir plėtrą, anglies dioksido kaina turėtų būti didesnė nei 70 eurų už toną CO₂.

²⁸ IDDRI, *Decarbonising basic materials in Europe*, 2019 m. spalio mėn.

8 diagrama. Numatoma nenuostolinga CO₂ kaina siekiant sumažinti iškastinio kuro konkurencinį pranašumą, palyginti su mažo anglies dioksido kiekio technologijomis

Šaltinis: Audito Rūmai, apskaičiuojant nenuostolingą kainą remtasi Bendrijos mokslinių tyrimų ir plėtros informacinės tarnybos CORDIS duomenimis, Komisijos interneto svetaine ir Tarptautinės švaraus transporto tarybos duomenimis dėl pramonės sektorių teršalų išmetimo intensyvumo; IDDR duomenimis ir savo skaičiavimais, pagrįstais TEA duomenimis, vidutine naftos kaina ir vidutiniu EUR/USD kursu 2021 m. birželio mėn.

33 Tačiau apmokestinimas yra tik vienas nacionalinių vyriausybių atsako elementas. ES jau yra sektoriams skirtos taisyklės ir reglamentavimas, pavyzdžiui, nustatyti oro kokybės standartai ir transporto priemonių išmetamųjų teršalų ribos. Valstybės narės taiko konkrečią politiką, kad sukeltų mažiau žalos klimatui, pavyzdžiui, neseniai Prancūzija pasiūlė uždrausti trumpojo nuotolio keliones lėktuvu ten, kur yra alternatyvų keliauti geležinkeliu.

Socialiniai apmokestinimo aspektai

34 Energijos mokesčių poveikis namų ūkiams gali būti reikšmingas ir sukelti pasipriešinimą energijos mokesčiams. Komisija nustatė, kad sumos, kurias namų ūkiai išleidžia energijai (įskaitant ir šildymą, ir transportą), labai skiriasi. Skurdžiausi namų ūkiai, esantys žemiausiame pajamų paskirstymo decilyje, Liuksemburge, Maltoje, Suomijoje ir Švedijoje energijai išleidžia mažiau nei 5 % savo pajamų. Čekijoje ir Slovakijoje jie energijai išleidžia daugiau nei 20 % savo pajamų²⁹.

35 Siekdamas sumažinti mokesčių reformų atmetimo riziką, tarptautinės organizacijos³⁰ rekomendavo užtikrinti didesnį mokesčių reformų priežasčių ir pajamų panaudojimo skaidrumą, mažinti kitus mokesčius ir taikyti perskirstymo priemones (taip pat žr. **1 langelį**). Iš tyrimų³¹ matyti, kad pajamas paskyrus konkrečiam tikslui gali pagerėti požiūris į anglies dioksido mokesčius.

1 langelis. Energijos mokesčių reformų atmetimas

Prancūzija, siekdama paremti savo klimato srities tikslus, 2014 m. įvedė anglies dioksido mokestį; tai apėmė ir mokesčių didinimo grafiką. 2018 m., kylant tarptautinėms naftos kainoms, energijos kaina labai išaugo, paskatindama pilietinius neramumus – geltonųjų liemenių judėjimą. Dėl to vyriausybė įšaldė mokestį. 2019 m. Prancūzijos sąskaitų rūmų³² ataskaitoje rekomenduojama grįžti prie planuoto anglies dioksido mokesčio padidinimo, paremto kitomis priemonėmis, pavyzdžiui, kompensacijomis labiausiai paveiktiems namų ūkiams.

²⁹ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, SWD(2020) 951 final, *Energy prices and costs in Europe*, 3/6 dalis 2020 m.

³⁰ EBPO, aplinkosaugos darbo dokumentai Nr. 168, *Designing fossil fuel subsidy reforms in OECD and G20 countries: A robust sequential approach methodology*, 2020 m. spalio mėn.; Klimato kaitos ekonomikos ir politikos centras ir Grantamo klimato kaitos ir aplinkos tyrimų institutas, *How to make carbon taxes more acceptable*, 2017 m. gruodžio mėn.; Komisijos interneto svetainė. *Conference on Green Taxation*.

³¹ Ten pat.

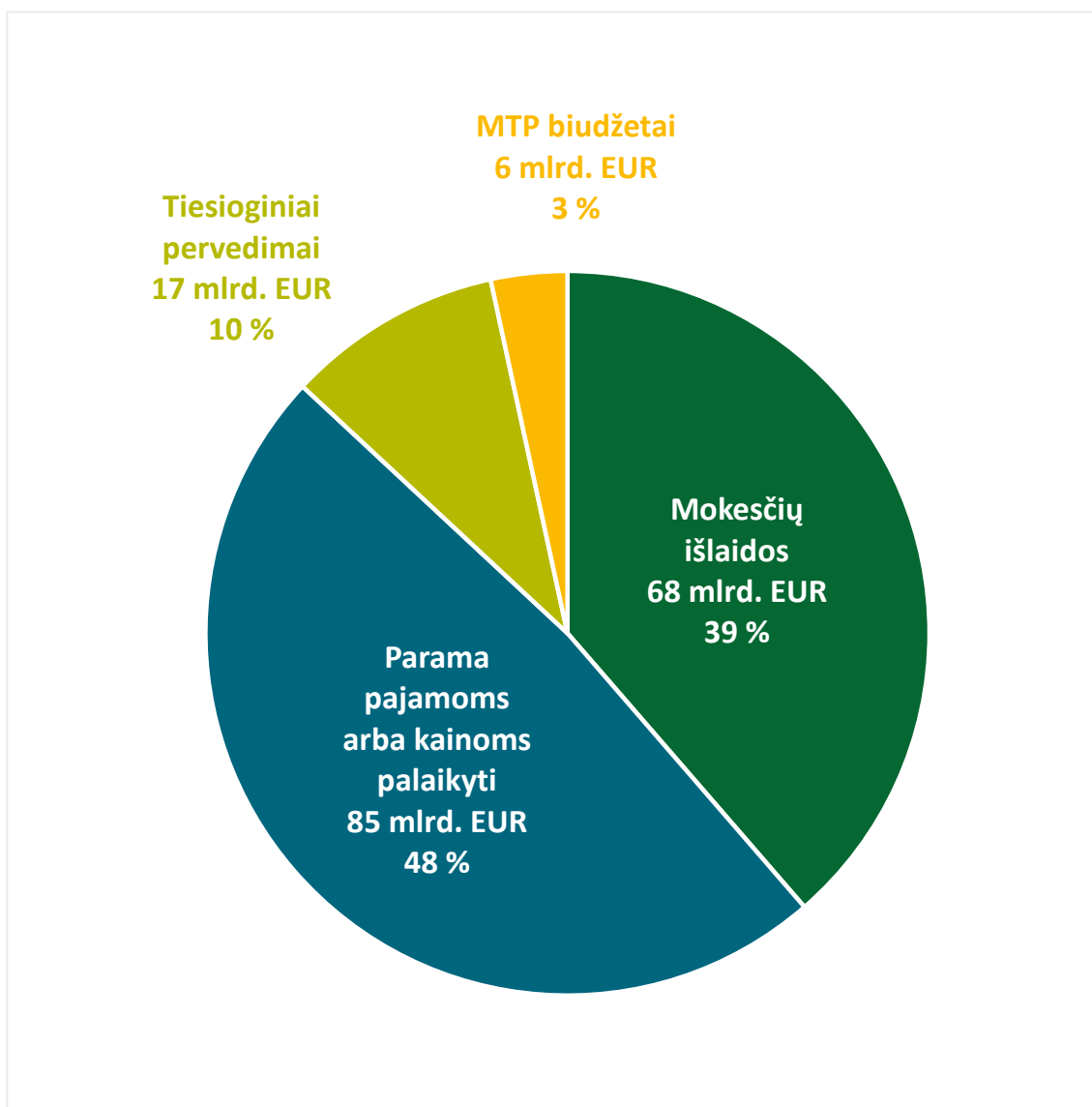
³² Sąskaitų rūmai, Privalomų mokesčių taryba, *La fiscalité environnementale au défi de l'urgence climatique - Synthèse*, 2019 m. rugsėjo mėn.

Energijos subsidijos

Energijos subsidijų rūšys

36 Energijos subsidijos gali būti įvairių formų: mokesčių išlaidos (pavyzdžiui, mokesčių kreditai ir atskaitos), pajamų rėmimas ar kainų palaikymas, tiesioginiai pervedimai arba mokslinių tyrimų ir plėtros finansavimas (taip pat žr. [04](#) dalį). Energijos subsidijos, gaunamos iš apmokestinimo priemonių ir tokiu būdu turinčios įtaką efektyviajam mokesčių tarifui, 2019 m. sudarė 39 % visų energijos subsidijų – 68 milijardus eurų iš visos 176 milijardų eurų sumos (žr. [9 diagramą](#)).

9 diagrama. Energijos subsidijos pagal kategorijas 2019 m.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis *Study on energy subsidies and other government interventions in the European Union*, galutinė ataskaita, 2021 m. spalio mėn.

37 Komisija yra atsakinga už kai kurių subsidijų (pavyzdžiui, atleidimo nuo mokesčių priemonių biodegalams³³) patvirtinimą. Tai taikoma atrinktoms priemonėms, kurios laikomos valstybės pagalba ir kurioms netaikomos bendros bendrosios išimties taisyklės³⁴ arba *de minimis* taisyklės³⁵ (per trejus metus jų suma neviršija 200 000 eurų) ir kurios nėra teikiamos pagal Komisijos jau patvirtintą pagalbos schemą. Komisija nustatė gaires dėl sąlygų, pagal kurias ji gali vertinti, ar pagalba energetikai ir aplinkai yra suderinama su Sutartimi. 2021 m. birželio mėn. Komisija paskelbė Valstybės pagalbos klimatui, energetikai ir aplinkai gairių projektą³⁶. Kelios NVO išreiškė susirūpinimą dėl galimų spragų naujai parengtose nuostatose dėl anglių gavybos nutraukimo ir padidėjusios paramos iškastinėms dujomis rizikos³⁷.

38 Anksčiau Taryba parodė turinti galią priimti sprendimus dėl konkrečių taisyklių, pagal kurias valstybėms narėms leidžiama teikti valstybės pagalbą, taip neutralizuojant Komisijai suteiktus vertinimo įgaliojimus, kaip tai buvo daroma siekiant palengvinti anglių kasyklų uždarymą³⁸.

Subsidijos atsinaujinančiajai energijai

39 Energijos subsidijos ilgainiui didėjo. Tai skatino didėjančios subsidijos atsinaujinančiajai energijai, kurios 2008–2019 m. išaugo 3,9 karto³⁹ (žr. [10 diagramą](#)).

³³ Komisijos interneto svetainė. *News of 3 September 2021 on State aid*.

³⁴ 2014 m. birželio 17 d. *Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014*, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (OL L 187, 2014 6 26, p. 1).

³⁵ 2013 m. gruodžio 18 d. *Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1407/2013* dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (tekstas svarbus EEE) (OL L 352, 2013 12 24, p. 1).

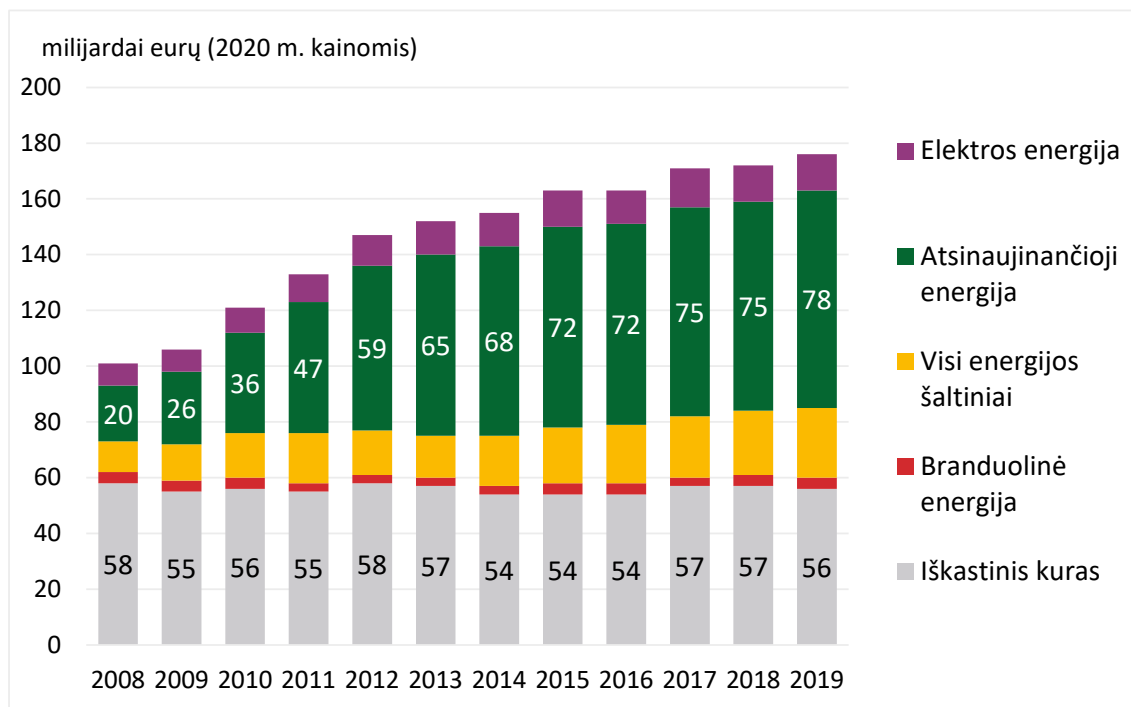
³⁶ Komisijos komunikatas, *Draft Guidelines on State aid for climate, environmental protection and energy 2022*.

³⁷ *State aid CEEAG revision. NGO letter on fossil fuels*.

³⁸ 2010/787/ES: 2010 m. gruodžio 10 d. Tarybos sprendimas dėl valstybės pagalbos nekonkurencingų anglių kasyklų uždarymui palengvinti (OL L 336, 2010 12 21, p. 24).

³⁹ Žr. „Trinomics“, *Study on Energy costs, taxes and the impact of government interventions on investments*, 2020 m. spalio mėn.

10 diagrama. Energijos subsidijos pagal kategorijas 2008–2019 m.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis *Study on energy subsidies and other government interventions in the European Union*, 2021 m. spalio mėn.

40 Subsidijas atsinaujinančiajai energijai valstybės narės gali naudoti siekdamos savo klimato srities tikslų. Tai gali būti daroma pradinių investicijų, reikalingų atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimui, finansavimo forma; kitos formos apima kainų garantijas, supirkimo tarifus ir atleidimą nuo mokesčių.

41 Per pastarąjį dešimtmetį atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimas elektros gamybai padidėjo visose valstybėse narėse. Subsidijų atsinaujinančiajai energijai didėjimas prisidėjo prie atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalies ES padidėjimo nuo 12,6 % 2008 m. iki 19,7 % 2019 m., o tai beveik siekia 20 % tikslą⁴⁰ 2020 m.

Energijos vartojimo efektyvumo subsidijos

42 Subsidijos taip pat gali būti naudojamos energijos vartojimo efektyvumo gerinimui skatinti. Energijos vartojimo efektyvumo subsidijos nuo 2008 m. išaugo daugiau nei dvigubai⁴¹ – nuo 7 milijardų eurų 2008 m. iki 15 milijardų eurų 2018 m.

⁴⁰ Eurostato duomenys, *Share of renewable energy in gross final energy consumption (T2020_31)*.

⁴¹ Žr. „Trinomics“, *Study on Energy costs, taxes and the impact of government interventions on investments*, 2020 m. spalio mėn.

2018 m. energijos vartojimo efektyvumui ES skirta apie 9 % visų ES energijos subsidijų; didžiausi gavėjai buvo namų ūkiai.

43 Valstybės narės Komisijai kasmet teikia pažangos, padarytos siekiant nacionalinių energijos vartojimo efektyvumo tikslų, ataskaitas. Šiose ataskaitose jos kiekybiškai įvertina priemonių, kuriomis siekiama sutaupyti energijos, poveikį. Komisija atlikdama šių ataskaitų vertinimą apskaičiavo, kad subsidijomis, kurios teikiamos fiskalinių paskatų ir finansavimo sistemų forma, prisidedama prie maždaug 20 % visos sutaupytos energijos, apie kurią pranešė valstybės narės⁴².

Subsidijos iškastiniam kurui

44 Subsidijos iškastiniam kurui gali būti teikiamos atleidimo nuo mokesčių ar mokesčių sumažinimo, biudžeto pervedimų, pajamų rėmimo ir kainų palaikymo forma ir nustatant mažesnes nei rinkos produktų kainas. Tai kelia didelę riziką⁴³:

- kenkia anglies dioksido kainų signalų veiksmingumui ir taip trukdo energetikos pertvarkai;
- prisideda prie žalos visuomenės sveikatai, nes pirmenybė skiriama pagrindiniam oro taršos šaltiniui;
- didina riziką prisirišti prie investicijų, susijusių su didelio anglies dioksido kiekio išskyrimu, ir investicijų į turtą, kurio eksploatavimas turi būti nutrauktas nepasibaigus jo eksploatavimo laikui;
- iškraipo rinką, todėl švarios energijos ir efektyvaus energijos vartojimo technologijos tampa santykinai brangesnės.

45 Remiantis neseniai Komisijos užsakymu atliktu energijos subsidijų tyrimu⁴⁴, ES valstybių narių subsidijos iškastiniam kurui 2008–2019 m. išliko palyginti stabilios ir

⁴² Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai, *Valstybių narių pažangos, padarytos įgyvendinant Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą 2012/27/ES ir pereinant prie beveik nulinės energijos pastatų bei nustatant optimalių sąnaudų minimalius energijos vartojimo efektyvumo reikalavimus ES pagal Pastatų energinio naudingumo direktyvą 2010/31/ES, 2020 m. vertinimas*, COM(2020) 954 final, 2020 m. spalio mėn.

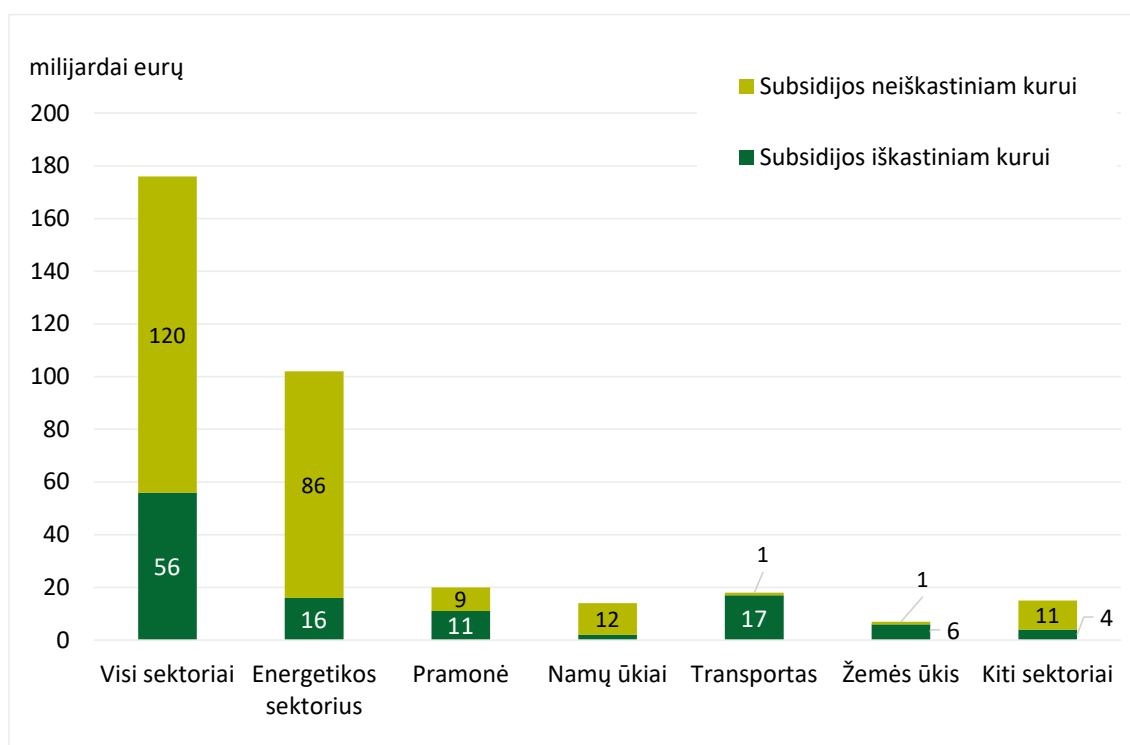
⁴³ ODI, *Fossil fuel subsidies in draft EU National Energy and Climate Plans*, 2019 m. rugsėjo mėn.

⁴⁴ *Study on energy subsidies and other government interventions in the European Union*, 2021 m. spalio mėn.

sudarė apie 55–58 milijardus eurų per metus. Valstybės narės du trečdalius šių subsidijų (2018 m. – 35 milijardus eurų) teikė kaip atleidimą nuo mokesčių ar mokesčių sumažinimą; kitą trečdalį (8,5 milijardo eurų) sudarė supirkimo tarifai, supirkimo priemokos, įsipareigojimai naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir gamintojų kainų palaikymo schemos, skirtos elektros energijai gauti iš deginant iškastinį kurą bendrai gaminamos šilumos ir energijos⁴⁵.

46 Subsidijas iškastiniam kurui gauna visi sektoriai (žr. **11 diagramą**). Energetikos pramonė gauna daugiausia energijos subsidijų ir daugiausia subsidijų iškastiniam kurui, vertinant absoliučiais skaičiais. Subsidijos iškastiniam kurui sudaro didžiąją dalį energijos subsidijų trims sektoriams: pramonei, transportui ir žemės ūkiui.

11 diagrama. Energijos subsidijos ir subsidijos iškastiniam kurui pagal sektorius 2019 m.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis *Study on energy subsidies and other government interventions in the European Union*, 2021 m. spalio mėn.

47 Savo ataskaitoje dėl ES ATLPS⁴⁶ pažymėjome, kad valstybės narės, kurios naudoja nemokamais ATLPS leidimais elektros energijos gamybos sektoriui, susijusį

⁴⁵ Žr. „Trinomics“, *Study on Energy costs, taxes and the impact of government interventions on investments*, 2020 m. spalio mėn.

⁴⁶ Audito Rūmai, *Specialioji ataskaita Nr. 18/2020 „ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema: nemokamų leidimų paskirstymas turėjo būti tikslingesnis“*, 2020 m. rugsėjo mėn.

taršos anglies dioksidu intensyvumą sumažino mažiau nei tos valstybės narės, kurios neturėjo teisės naudotis nemokamais ATLPS leidimais. Taigi dėl nemokamų ATLPS leidimų, kurie daugiausia susiję su ŠESD, išmetamomis naudojant iškastinį kurą, ir todėl galėtų būti laikomi subsidijomis iškastiniam kurui, sulėtėjo mažo anglies dioksido kiekio technologijų diegimas.

48 Pagal Valdymo reglamentą reikalaujama, kad valstybės narės savo NEKSVP praneštų apie nacionalinius tikslus laipsniškai panaikinti energijos subsidijas, visų pirma subsidijas iškastiniam kurui, ir apie jų laipsniško panaikinimo pažangą. Europos klimato teisės aktu Komisijai suteikiami įgaliojimai nustatyti vienodas ataskaitų dėl laipsniško energijos subsidijų, visų pirma subsidijų iškastiniam kurui, panaikinimo formas. Komisija mums pranešė, kad 2022 m. ataskaitų teikimo tvarka turi būti nustatyta įgyvendinimo aktu.

49 Komisijos atliktame NEKSVP⁴⁷ vertinime daroma išvada, kad subsidijos iškastiniam kurui tebėra pagrindinė kliūtis ekonomiškai efektyviai energetikos ir klimato pertvarkai bei veikiančiai vidaus rinkai. Trys valstybės narės (Danija, Italija ir Portugalija) atliko išsamią subsidijų iškastiniam kurui apžvalgą, dvylika pareiškė, kad rengs jų laipsniško panaikinimo planus, o šešios nurodė tam skirtą terminą. 2021 m. energetikos sąjungos būklės ataskaitoje⁴⁸ Komisija pakartojo, kad subsidijos iškastiniam turėtų būti panaikintos.

50 Tarptautinės organizacijos nuolat atkreipdavo dėmesį į subsidijų iškastiniam kurui vaidmenį. Tarptautinė energetikos agentūra savo energetikos politikos apžvalgose (2016–2021 m.) rekomendavo, kad iškastinio kuro subsidijos turėtų būti panaikintos⁴⁹ ir paskatos bei kainų signalai turėtų būti suderinti su klimato srities tikslais⁵⁰. EBPO

⁴⁷ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, *Nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų ES masto vertinimas. Žaliosios pertvarkos plėtojimas ir ekonomikos atsigavimo skatinimas integruotai planuojant energetikos ir klimato srities veiksmus*, COM(2020) 564 final, 2020 m. rugsėjo mėn.

⁴⁸ Komisijos ataskaita Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, *2021 m. energetikos sąjungos būklės ataskaita. Įnašas į Europos žaliųjų kursą ir Sąjungos ekonomikos atsigavimą*, COM(2021) 950 final, 2021 m. spalio mėn.

⁴⁹ Pavyzdžiui, Belgijoje (2016 m.); Vokietijoje (2020 m.); Lenkijoje (2016 m.).

⁵⁰ Pavyzdžiui, Austrijoje (2020 m.); Slovakijoje (2016 m.); Suomijoje (2018 m.); Europos Sąjungoje (2020 m.).

aplinkosauginio veiksmingumo apžvalgose⁵¹ ir nacionalinėse ekonomikos apžvalgose⁵² paragino sumažinti subsidijas iškastiniam kurui ir suderinti taršą su apmokestinimu.

51 Mūsų 2020 m. ataskaitoje dėl ES ATLPS⁵³ buvo rekomenduojama iš naujo išnagrinėti nemokamų leidimų vaidmenį ir juos tikslingiau paskirstyti. Komisija šią rekomendaciją priėmė ir mums pranešė, kad vykdo su ja susijusius tolesnius veiksmus. Pažymime, kad veiksmai šioje srityje taip pat padėtų sumažinti subsidijas iškastiniam kurui.

Subsidijų iškastiniam kurui ir subsidijų atsinaujinančiajai energijai palyginimas

Penkiolika valstybių narių daugiau subsidijuoja iškastinį kurą nei atsinaujinančiųjų išteklių energiją

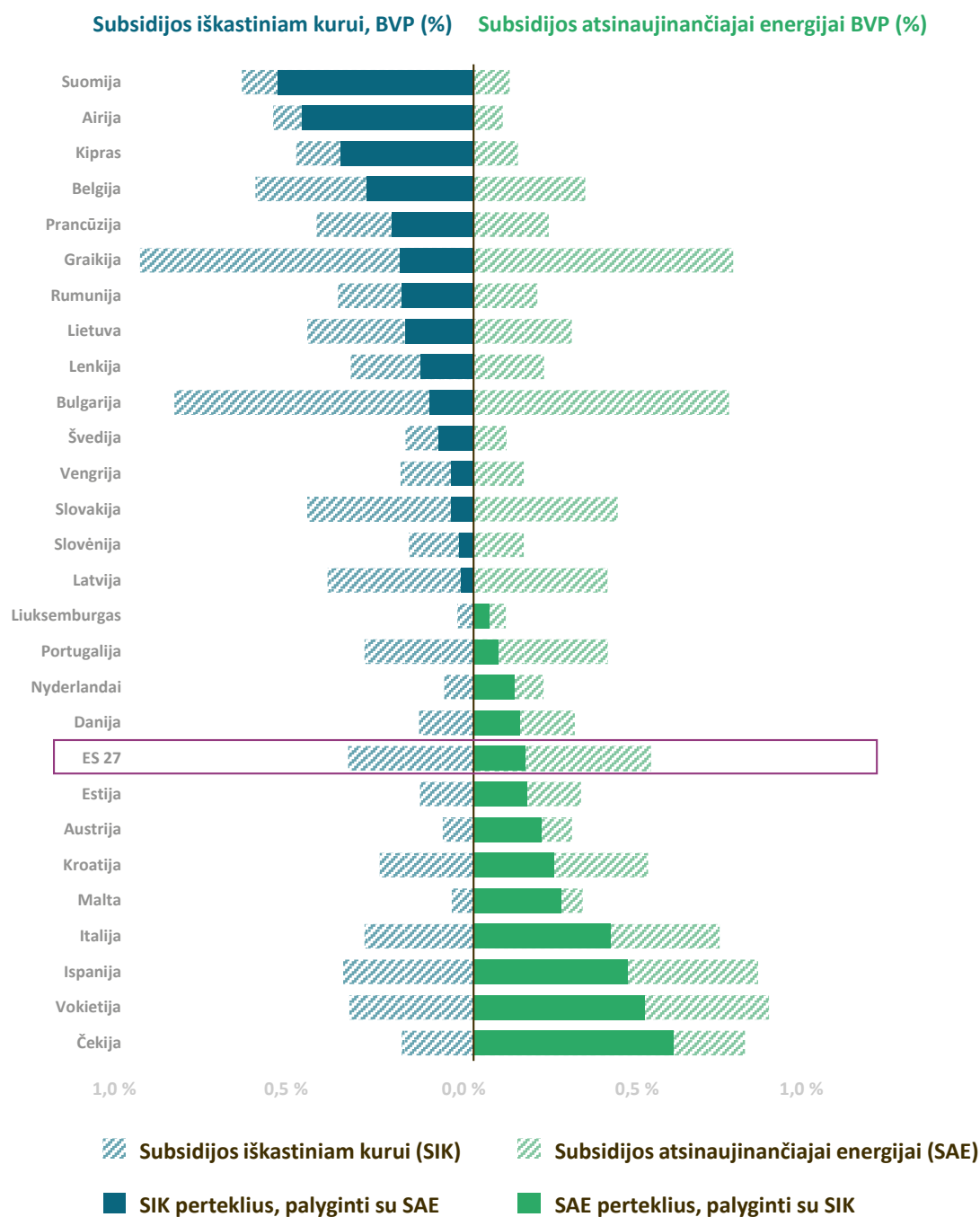
52 Palyginome subsidijas iškastiniam kurui ir subsidijas atsinaujinančiajai energijai (žr. **12 diagramą**). Apskritai visoje ES subsidijos atsinaujinančiajai energijai yra didesnės. Tačiau suvestiniai duomenys didelių skirtumų tarp valstybių narių neatskleidžia. Penkiolika valstybių narių skiria daugiau subsidijų iškastiniam kurui nei atsinaujinančiajai energijai. Valstybės narės, kurios subsidijoms iškastiniam kurui išleidžia daugiau nei ES vidurkis, paprastai turi subsidijų iškastiniam kurui perteklių, palyginti su subsidijomis atsinaujinančiajai energijai.

⁵¹ Čekijoje, Vengrijoje.

⁵² Čekijoje, Danijoje, Vokietijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Nyderlanduose, Lenkijoje, Portugalijoje, Slovakijoje.

⁵³ Audito Rūmai, *Specialioji ataskaita Nr. 18/2020 „ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema: nemokamų leidimų paskirstymas turėjo būti tikslingesnis“*, 2020 m. rugsėjo mėn.

12 diagrama. Subsidijų iškastiniam kurui lygis, palyginti su subsidijomis atsinaujinančiajai energijai

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis „Trinomics“, *Study on Energy costs, taxes and the impact of government interventions on investments*, 2020 m. spalio mėn.

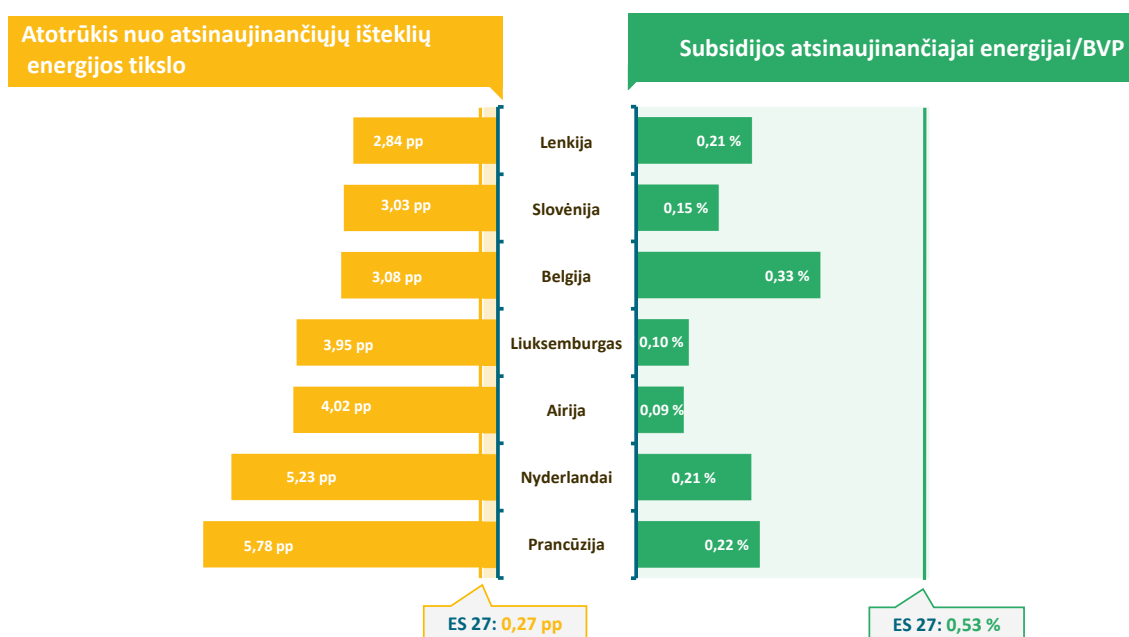
Valstybės narės, kurios atsilieka siekdamos atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslų, atsinaujinančiųjų išteklių energijai skiria mažiau lėšų

53 Apžvelgėme septynias valstybes nares, kurios siekdamos 2020 m. atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslų 2018 ir 2019 m. atsiliko daugiau nei dviem

procentiniais punktais⁵⁴. Atkreipiame dėmesį į tai, kad šių valstybių narių subsidijų atsinaujinančiajai energijai dalis BVP yra mažesnė už ES vidurkį (žr. **13 diagramą**).

13 diagrama. Atotrūkis nuo atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslo ir subsidijų atsinaujinančiajai energijai lygis

Valstybės narės daugiau nei dviem procentiniais punktais nutolusios nuo savo 2019 m. atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslo

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostato duomenimis, *Share of renewable energy in gross final energy consumption (T2020_31)* ir įmonės „Trinomics“, *Study on Energy costs, taxes and the impact of government interventions on investments*, 2020 m. spalio mėn.

⁵⁴ Apibrėžta 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyvoje \(ES\) 2018/2001](#) dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

Energijos mokesčių direktyva.

Žemiausios energijos mokesčių ribos nustatymas

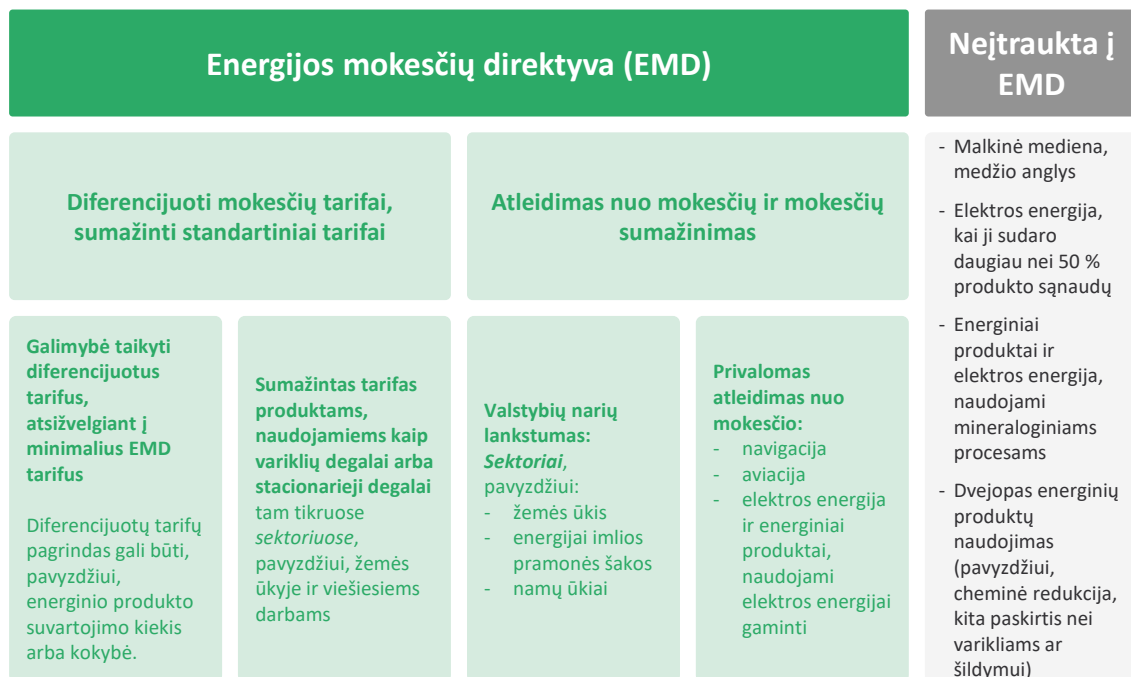
Dabartinė EMD

EMD daugiausia siekiama remti vidaus rinką

54 Pagrindinis 2003 m. EMD tikslas – užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą. Joje nustatomas minimalus daugelio energinių produktų ir elektros energijos apmokestinimo lygis, siekiant suderinti nacionalinius teisės aktus ir išvengti vidaus rinkos iškraipymų. Ja taip pat remiamos kitos politikos sritys, pavyzdžiui, aplinkos apsauga, ES ekonomikos konkurencingumas ir socialinis aspektas. Nuo EMD įsigaliojimo ES įvyko didelių pokyčių, pavyzdžiui, užsibrėžti didesni klimato srities užmojai, pasiekta technologijų pažanga ir atnaujinti teisės aktai. Nuo 2003 m. EMD pakeitimai atspindėjo tik oficialius pokyčius Tarybos įgyvendinimo sprendimuose, pavyzdžiui, Kombinuotosios nomenklatūros, kuri naudojama apmokestinamiems energiniams produktams apibrėžti, peržiūrą.

55 Daugelis vartotojų, kuriems taikoma EMD, gali pasinaudoti diferencijuotais mokesčių tarifais, mokesčių sumažinimais arba atleidimais nuo mokesčių, dėl kurių sprendimus priima valstybės narės. **14 diagramoje** pateikti keli tokių EMD leidžiamų lankstumo priemonių pavyzdžiai.

14 diagrama. EMD struktūra

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis [Energijos mokesčių direktyva](#).

56 Komisijos atliktame EMD vertinime⁵⁵ padaryta išvada, kad direktyva nėra remiamas mažo anglies dioksido kiekio alternatyvų naudojimas, nustatomos mažesnės kainos kai kurioms daug anglies dioksido išskiriančioms degalų rūšims ir nepateikiamos aiškos teisinės nuostatos dėl kai kurių naujų energinių produktų, pavyzdžiui, alternatyviųjų degalų, elektrolizinių degalų, sintetinių degalų, biometano ir nebiologinės kilmės atsinaujinančiųjų išteklių degalų. Be to, direktyvoje nustatyti minimalūs apmokestinimo tarifai nebeatitinka savo pradinio konvergencijos užtikrinimo vaidmens. Siekiant sumažinti nacionalinių energijos mokesčių lygių skirtumus buvo nustatytas minimalus apmokestinimas. Ilgainiui dauguma valstybių narių padidino mokesčių tarifus iki gerokai didesnio nei EMD minimalus lygis. Tokia padėtis gali iškraipyti vidaus rinką.

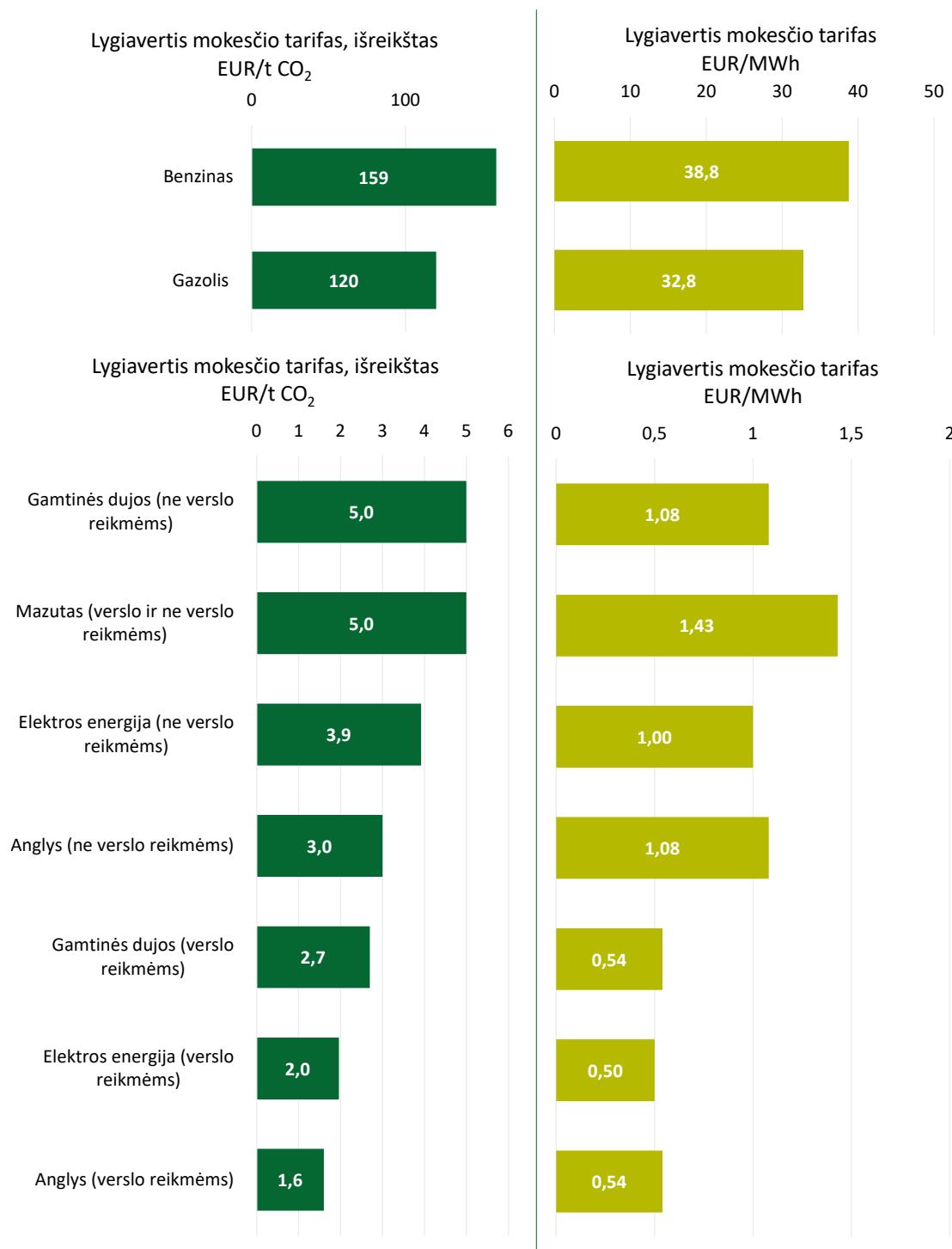
Minimalūs energijos mokesčių lygiai neskatina naudoti švaresnių energijos šaltinių

57 *15 diagramoje* apibendrinamas Komisijos apskaičiuotas minimalaus apmokestinimo tarifo anglies dioksido mokesčio ekvivalentas. Joje matyti, kad

⁵⁵ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, *Evaluation of the Council Directive 2003/96/EC of 2003 m. spalio 27 d. restructuring the Community framework for the taxation of energy products and electricity*, SWD(2019) 329 final.

labiausiai teršiančiam energijos šaltiniui – verslo reikmėms skirtų anglių – nustatytas minimalus mokesčio tarifas yra vienas mažiausių.

15 diagrama. Minimalus pasirinktų energinių produktų apmokestinimas

Pastaba. Elektros energijos ekvivalentinio anglies dioksido mokesčio skaičiai pagrįsti ES vidutiniu energijos gamybos šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo intensyvumu, kuris priklauso nuo energijos šaltinio, naudojamo elektrai gaminti. Išmetamų CO₂ teršalų kiekis svyruoja nuo maždaug 1 tonos CO₂ per MWh anglimis kūrenamose elektrinėse iki nulinio elektros iš atsinaujinančiųjų išteklių, pavyzdžiui, saulės ir vėjo energijos, gamyboje arba atominėse elektrinėse.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis *Commission evaluation of the ETD*.

58 Pagal dabartinę EMD valstybėms narėms suteikiama galimybė iš dalies arba visiškai netaikyti energijos mokesčių atsinaujinantiesiems energijos ištekliams, pavyzdžiui, biokurui, ir visiškai netaikyti mokesčių iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gaunamai elektros energijai. Komisija pažymi⁵⁶, kad šiomis lankstumo priemonėmis neužtikrinama, kad apskritai atsinaujinančiajai energijai būtų taikomas mažesnis efektyvusis mokesčių tarifas, palyginti su kai kuriais iškastinio kuro šaltiniais.

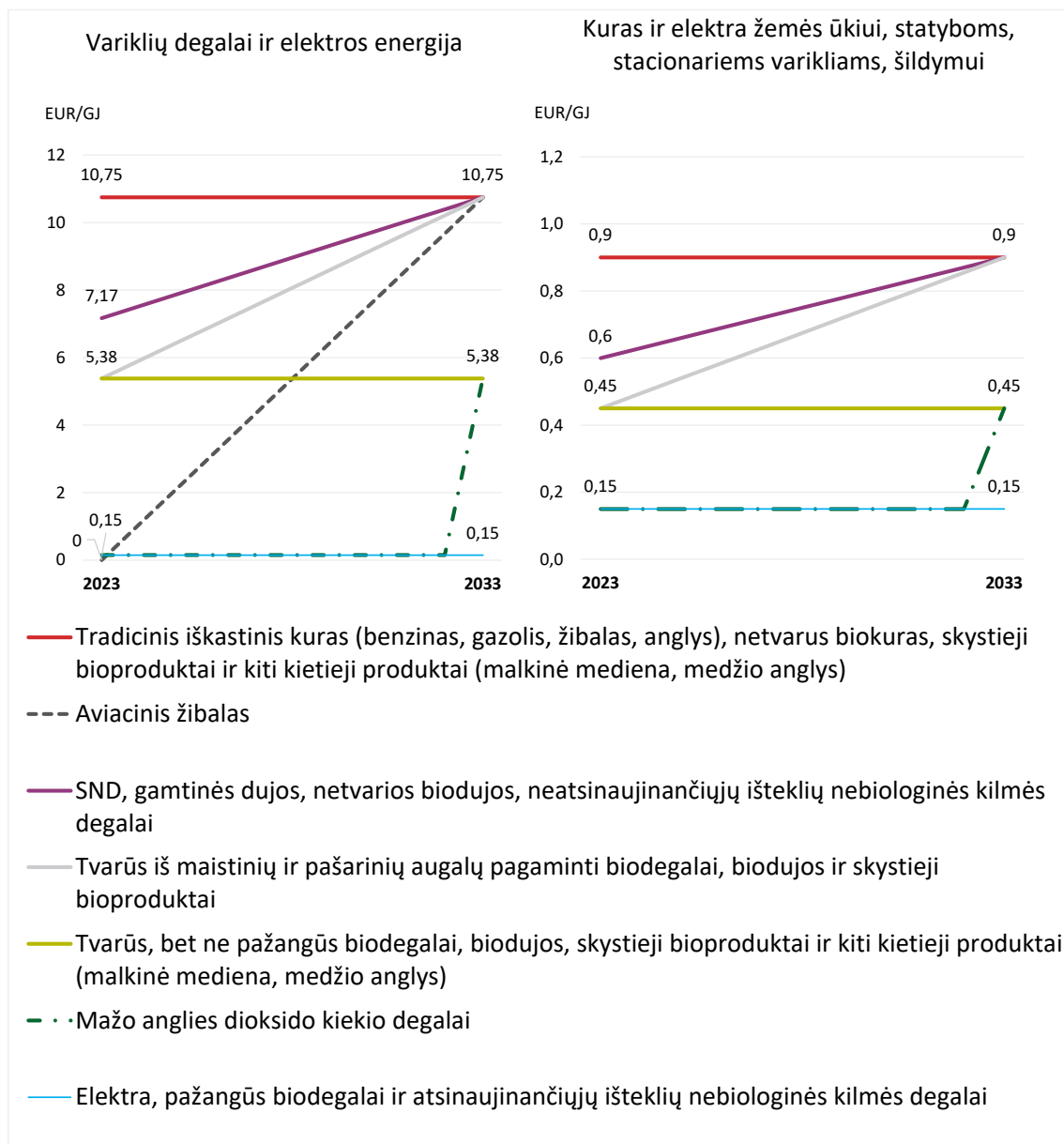
55 % tikslo priemonių rinkinio teisės aktų pasiūlymai dėl energijos mokesčių

Komisija pasiūlė naujus mokesčių tarifus, pagrįstus energine verte

59 Komisija, kaip EMD pasiūlymo dalį, pateikė naują mokesčių tarifų struktūrą (žr. **16 diagramą**).

⁵⁶ Žr. **55** išnašą.

16 diagrama. Siūlomi energijos mokesčių tarifai (neindeksuoti)

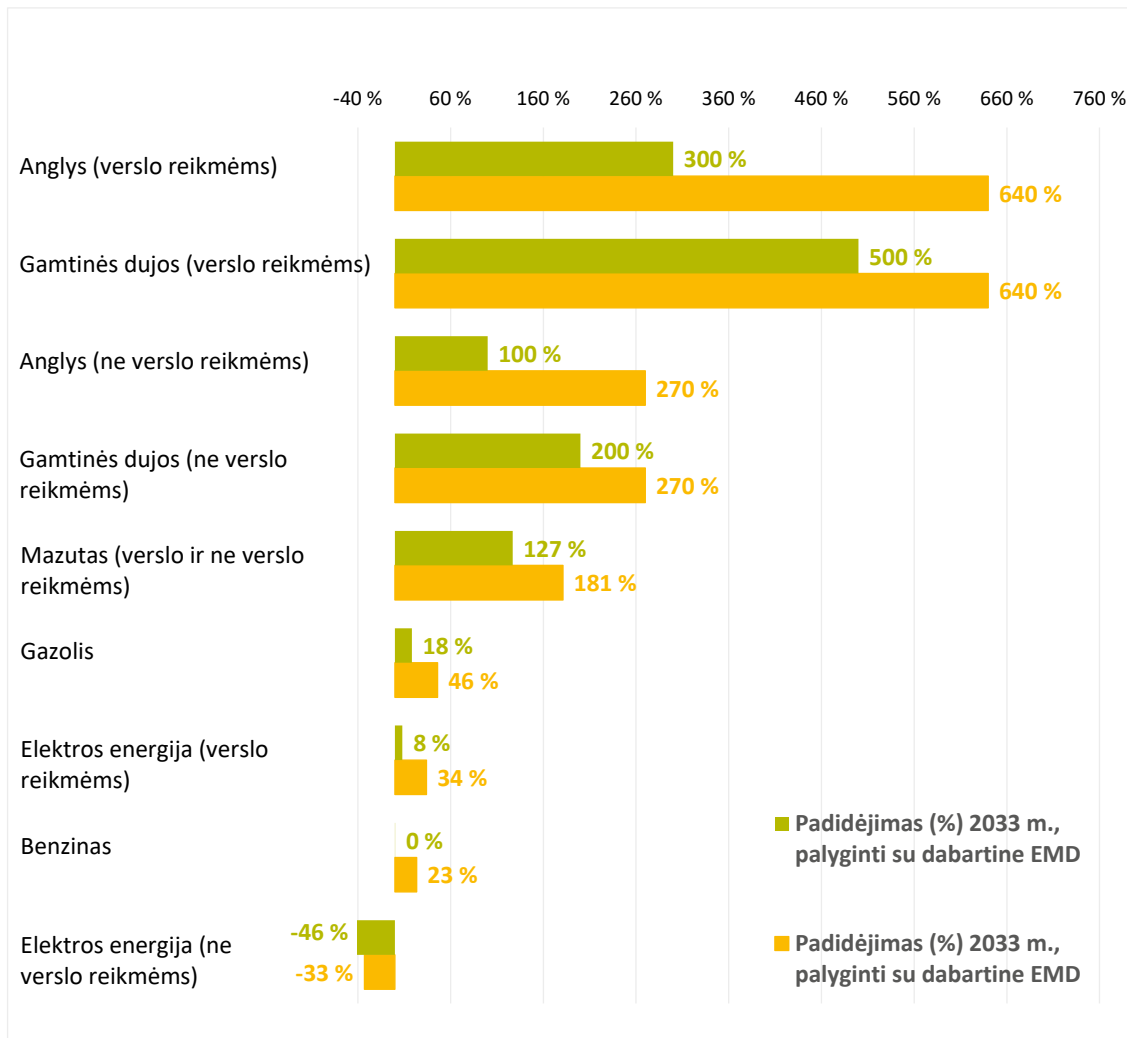
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis duomenimis, pateiktais Europos Komisijos *pasiūlyme dėl Tarybos direktyvos, kuria pakeičiama Sąjungos energinių produktų ir elektros energijos mokesčių struktūra*, COM(2021) 563 final, 2021 m. liepos mėn.

60 Siūlomi šie pakeitimai:

- o nustatyti naujus mokesčių tarifus, pagrįstus energine verte ir aplinkosauginiu bei klimato veiksmingumu:
- o pereiti nuo tūriu grindžiamo apmokestinimo prie energinės vertės apmokestinimo (EUR/GJ);

- reitinguoti įvairius energinius produktus ir nustatyti jų minimalų apmokestinimą pagal jų aplinkosauginį veiksmingumą;
- padidinti minimalius mokesčių tarifus variklių degalams ir šildymo kurui, kartu sumažinti minimalų mokestį už elektros energiją ne verslo reikmėms (žr. [17 diagramą](#));
- panaikinti palankų režimą kai kuriems sektoriams ar degalams ir išplėsti EMD taikymo sritį:
 - panaikinti dyzelinui palankų režimą, palyginti su benzinu;
 - nebetaikyti atleidimo nuo mokesčių keleivinio oro transporto sektoriuje naudojamam žibalui ir jūrų transportui naudojamam mazutui keliaujant ES viduje;
 - panaikinti valstybių narių galimybę visiškai netaikyti mokesčių energijai imliose įmonėse ir žemės ūkyje suvartojamai energijai arba sumažinti jų apmokestinimą žemiau minimalaus tarifo;
 - išplėsti direktyvos taikymo sritį įtraukiant durpes, malkinę medieną, medžio anglis ir alternatyviuosius degalus (pavyzdžiui, vandenilį);
 - nustatyti skirtingus minimalius energijos mokesčio tarifus skirtingoms biodegalų kategorijoms;
 - panaikinti skirtumą tarp naudojimo verslo ir ne verslo reikmėms;
- Pereinamojo laikotarpio nuostatos:
 - per 10 metų pereinamąjį laikotarpį 2023–2033 m. palaipsniui didinti energijos mokestį kai kuriems degalams ir jų naudojimo būdams, siekiant palengvinti perėjimą nuo dabartinio visiško atleidimo nuo mokesčių. Visų pirma pereinamieji laikotarpiai taikomi namų ūkiams ir aviacijos sektoriui;
 - indeksuoti minimalius mokesčių tarifus atsižvelgiant į infliaciją;
- išlaikyti valstybių narių galimybę sumažinti mokesčius arba nuo jų atleisti dėl socialinių ar aplinkos apsaugos priežasčių.

17 diagrama. Energijos mokesčių tarifų pokyčiai nuo dabartinių minimalių lygių iki siūlomų minimalių lygių 2033 m. (neindeksuoti pagal infliaciją)

Pastaba. Perskaičiavimo koeficientai, taikomi konvertuojant tūrinius lygius, grindžiami Komisijos poveikio vertinimu.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Europos Komisijos [pasiūlymu dėl Tarybos direktyvos, kuria pakeičiama Sąjungos energinių produktų ir elektros energijos mokesčių struktūra](#), COM(2021) 563 final, 2021 m. liepos mėn., ir poveikio vertinimu.

Papildomi Komisijos pasiūlymai dėl klimato ir energetikos

61 Į 55 % tikslo priemonių rinkinį taip pat įtraukti:

- pasiūlymas iš dalies pakeisti ATLPS, į ATLPS įtraukiant jūrų transportą ir sugriežtinant leidimų viršutinę ribą;
- atskira, bet gretutinė apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, skirta degalų naudojimui kelių transporto vidaus degimo varikliuose ir pastatų sektoriuose;

- Socialinis klimato fondas, skirtas piliečiams, norintiems finansuoti investicijas į energijos vartojimo efektyvumą, naujas šildymo ir vėsinimo sistemas bei švaresnį judumą.
- Pasienio anglies dioksido korekcinis mechanizmas (PADKM). Siūlomos taisyklės, pagal kurias reikalaujama, kad prekių importuotojai mokėtų už PADKM sertifikatus, atitinkančius su prekėmis susijusį išmetamą ŠESD kiekį. Siūloma nuolaida išmetamiems teršalams, kuriems taikomas ŠESD kainodaros mechanizmas kilmės šalyje. Komisija pasiūlė laipsniškai įvesti PADKM, nes pagal ES ATLPS laipsniškai panaikinami nemokami leidimai;
- „ReFuelEU Aviation“ – reglamentas, pagal kurį reikalaujama padidinti tvarių aviacinių degalų kiekį, naudojamą reaktyviniams degalams ES oro uostuose;
- „FuelEU Maritime“ – reglamentas, kuriuo siekiama paskatinti tvarių jūrinio transporto degalų ir netaršių technologijų naudojimą, nustatant didžiausią į Europos uostus įplaukiančių laivų sunaudojamos energijos išskiriamų ŠESD intensyvumo ribą;
- Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos ir Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos atnaujinimas.

Baigiamosios pastabos

62 Komisija nustatė, kad energijos mokesčiai yra vienas pagrindinių energijos taupymo veiksmų. Valstybės narės savo nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose pažymi, kad mokesčiai labai prisidės prie energijos taupymo ateityje.

63 Mokesčių lygiai tarp sektorių ir energijos nešiklių labai skiriasi. Pagal dabartinę Energijos mokesčių direktyvą labiau teršiantys energijos šaltiniai gali turėti mokestinės naudos, palyginti su efektyviais anglies dioksido išmetimo atžvilgiu energijos šaltiniais.

64 Nors dauguma valstybių narių degalams taiko mokesčius, kurie gerokai viršija Energijos mokesčių direktyvoje nustatytus minimalius lygius, keliose valstybėse narėse mokesčiai yra artimi minimumui. Tokia padėtis gali iškreipti vidaus rinką.

65 ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema ir nacionaliniai anglies dioksido mokesčiai papildo ES energijos mokesčių sistemą. Tačiau dėl nemokamų apyvartinių taršos leidimų kai kurie rinkos dalyviai gali nemokėti už dalį išmetamo CO₂ kiekio. Taip bus ir šį dešimtmetį.

66 Subsidijos iškastiniam kurui yra kliūtis siekiant klimato srities tikslų, nes jos trukdo pereiti prie žaliosios energijos. Iš viso valstybių narių subsidijos iškastiniam kurui sudaro daugiau nei 55 milijardus eurų per metus. Pastarąjį dešimtmetį jos buvo gana stabilios, nepaisant raginimų jas palaipsniui panaikinti. Kai kurios valstybės narės subsidijoms iškastiniam kurui išleidžia daugiau nei žaliosioms subsidijoms.

67 2021 m. liepos mėn. Komisija, kaip 55 % tikslo priemonių rinkinio dalį, paskelbė pasiūlymą peržiūrėti Energijos mokesčių direktyvą. Juo siekiama atsižvelgti į trūkumus, susijusius su dabartiniais energijos mokesčių teisės aktais, ir visų pirma labiau suderinti mokesčių lygį su energine verte ir energijos nešiklių aplinkosauginiu veiksmingumu. Pagal šią direktyvą valstybėms narėms vis dar leidžiama sumažinti energijos mokesčių tarifus kai kuriuose sektoriuose dėl aplinkosaugos, energijos vartojimo efektyvumo ir energijos nepritekliaus priežasčių.

68 Į teisės aktų rinkinį taip pat įtrauktas pasiūlymas išplėsti apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą įtraukiant jūrų transportą ir nustatyti atskirą prekybos taršos leidimais sistemą kelių transportui ir pastatams. Laipsniško nemokamų leidimų panaikinimo, susijusio su anglies dioksido nutekėjimo rizika, pasiūlymas pateiktas kartu su pasiūlymu laipsniškai diegti pasienio anglies dioksido korekcinį mechanizmą.

69 Kartu įgyvendinant šiuos pasiūlymus, energijos naudojimas ir išmetamas ŠESD kiekis būtų apmokestinami platesniu mastu nei pagal dabartinius teisės aktus.

70 Vienas iš ES politikos formuotojams kylančių iššūkių – rasti būdų, kaip ES energijos mokesčius suderinti su klimato politikos tikslais. Mažos anglies dioksido kainos ir maži energijos mokesčiai iškastiniam kurui didina santykinės mažo anglies dioksido kiekio technologijų sąnaudas ir lėtinamas perėjimas prie žaliosios energijos. Kaip minėjome pirmiau, nemokami leidimai, suteikti elektros energijos gamybai tam tikrose valstybėse narėse, sulėtino žaliųjų technologijų diegimą.

71 Mokesčių politika nėra vienintelė priemonė, turinti įtakos energijos vartojimui, todėl iškyla uždavinys rasti tinkamą reglamentavimo bei finansinių priemonių derinį. Tikslingai nukreiptos subsidijos ir tiksliai apibrėžti reglamentavimo standartai gali būti naudojami siekiant papildyti ir sustiprinti apmokestinimo paramą žalesnei energijai ir energijos taupymui.

72 Ir atvirkščiai, subsidijos iškastiniam kurui trukdo energetinei pertvarkai arba padidina jos sąnaudas. Laipsniškas jų panaikinimas iki 2025 m., kaip įsipareigojo ES ir jos valstybės narės, bus susijęs su sudėtinga socialine ir ekonomine pertvarka.

73 Įvairių iniciatyvų socialinis poveikis, jei į jį nebus atsižvelgta, gali būti didelis ir turėti neigiamos įtakos perėjimui prie žalesnės ekonomikos. Nesąžiningo elgesio su kai kuriomis grupėmis ar sektoriais suvokimas gali sukelti pasipriešinimą pažangai šioje srityje.

74 Šiuos sunkumus reikės įveikti siekiant visuotinio institucinio sutarimo mokesčių klausimais.

Šią apžvalgą priėmė I kolegija, vadovaujama Audito Rūmų nario Samo Jerebo, Liuksemburge 2021 m. gruodžio 15 d.

Audito Rūmų vardu

Pirmininkas

Klaus-Heiner LEHNE

Terminų žodynelis

55 % tikslo priemonių rinkinys: ES teisės aktų rinkinys siekiant klimato srities tikslų, visų pirma iki 2030 m. bent 55 % sumažinti ES išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

Anglies dioksido nutekėjimas: išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio padidėjimas dėl gamybos perkėlimo iš šalies, kurioje taikomi griežti išmetamų teršalų apribojimai, į šalį, kurioje taisyklės nėra tokios griežtos.

Apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema: šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslų įgyvendinimo tam tikruose sektoriuose sistema, pagal kurią nustatomas didžiausias bendras išmetamųjų teršalų kiekis, o leidimus, leidimų išmesti šiltnamio efektą sukeliančias dujas forma, gali pirkti ir parduoti sistemoje dalyvaujančios įmonės ar kiti subjektai.

Biobenzinas: skysti biodegalai, tinkami maišyti su įprastiniu benzinu arba jį pakeisti.

Biodegalai: degalai, pagaminti iš sausų organinių medžiagų arba degiųjų augalinių aliejų.

Biodyzelinas: skysti biodegalai, tinkami maišyti su iškastinės kilmės dujomis ir (arba) dyzelinu arba juos pakeisti.

Galutinis energijos suvartojimas: visa galutinių naudotojų, pavyzdžiui, namų ūkių, pramonės ir žemės ūkio subjektų, suvartota energija, išskyrus paties energetikos sektoriaus suvartotą energiją.

Išmetamo anglies dioksido kiekis: CO₂ ir kitos šiltnamio efektą sukeliančios dujos, turinčios lygiavertį CO₂ poveikį, kurios išsiskiria deginant arba oksiduojant iškastinį kurą, arba kurios yra susijusios su iškastinio kuro, naudojamo elektros energijai gaminti, deginimu ar oksidavimu.

Pirminės energijos suvartojimas: bendras energijos poreikis, įskaitant suvartojimą pačiame energetikos sektoriuje, nuostolius transformuojant ir skirstant energiją bei galutinį energijos suvartojimą, bet neįskaitant energijos nešiklių panaudojimo ne energetikos tikslams (pavyzdžiui, naftos naudojimo plastikų gamybai).

Priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas: perėjimas prie ekonomikos sistemos, kurioje išmetama mažiau anglies dioksido (CO₂) ir kitų šiltnamio efektą sukeliančių dujų.

Supirkimo priemoka: politikos priemonė, pagal kurią elektros energijos gamintojams mokama priemoka prie rinkos kainos.

Supirkimo tarifas: politikos mechanizmas, pagal kurį gamintojams siūloma fiksuota kaina per ilgesnį laikotarpį už kiekvieną į tinklą tiekiamos energijos vienetą.

Šiltnamio efektą sukeliančios dujos: atmosferoje esančios dujos, pavyzdžiui, anglies dioksidas arba metanas, kurios, absorbuodamos ir skleisdamos spinduliuotę, sulaiko šilumą ir taip šildo Žemės paviršių, sukeldamos vadinamąjį šiltnamio efektą.

Valstybės pagalba: tiesioginė arba netiesioginė valstybės parama įmonei ar organizacijai, jai suteikiant pranašumą, palyginti su jos konkurentais.

Akronimai ir santrumpos

ATLPS: apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema

DVT: darnaus vystymosi tikslai

EBPO: Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija

EMD: Energijos mokesčių direktyva – 2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyva 2003/96/EB, pakeičianti Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių struktūrą (OL L 283, 2003 10 31, p. 51)

GJ: gigadžaulis

IDDRI: Darnaus vystymosi ir tarptautinių santykių institutas – ne pelno tyrimų centras Paryžiuje

kWh: kilovatvalandė

MWh: megavatvalandė = 3,60 GJ

NEKSVP: nacionalinis energetikos ir klimato srities veiksmų planas

NVO: nevyriausybė organizacija

PVM: pridėtinės vertės mokestis

SAF: tvarieji aviaciniai degalai

TEA: Tarptautinė energetikos agentūra

TNE: tona naftos ekvivalentu = 41,8 GJ

TVF: Tarptautinis valiutos fondas

Audito Rūmų grupė

Šią apžvalgą patvirtino Europos Audito Rūmų nario Samo Jerebo vadovaujama I audito kolegija „Tvarus gamtos išteklių naudojimas“. Auditui vadovavo Audito Rūmų narys Viorel Ștefan, jam padėjo kabineto vadovė Roxana Bănica ir kabineto atašė Olivier Prigent, pagrindinis vadybininkas Emmanuel Rauch, užduoties vadovė Lucia Roșca, auditoriai Josef Edelmann, Anna Zalega ir grafikos dizainerė Marika Meisenzahl.

Viorel Ștefan

Roxana Bănica

Olivier Prigent

Emmanuel Rauch

Lucia Roșca

Josef Edelmann

Anna Zalega

Marika Meisenzahl

AUTORIŲ TEISĖS

© Europos Sąjunga, 2022 m.

Europos Audito Rūmų (EAR) pakartotinio naudojimo politika įgyvendinama pagal [Europos Audito Rūmų sprendimą Nr. 6–2019](#) dėl atvirųjų duomenų politikos ir pakartotinio dokumentų naudojimo.

Jeigu nenurodyta kitaip (pavyzdžiui, atskiruose pranešimuose dėl autorių teisių), ES priklausantis EAR turinys yra licencijuojamas pagal [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#) licenciją. Tai reiškia, kad pakartotinis naudojimas yra leidžiamas, jeigu tai tinkamai pažymima ir nurodomi padaryti pakeitimai. Pakartotinai naudojantis subjektas negali iškreipti pirminės dokumentų prasmės ar minties. EAR nėra atsakingi už bet kokius pakartotinio naudojimo padarinius.

Jūs privalote išsiaiškinti papildomas teises, jeigu tam tikrame turinyje vaizduojami privatūs asmenys, kurių tapatybę galima nustatyti, pavyzdžiui, EAR darbuotojų nuotraukose, arba jame pateikti trečiųjų asmenų kūriniai. Kai gaunamas leidimas, juo panaikinamas pirmiau minėtas bendrasis leidimas ir jame aiškiai nurodomi naudojimo apribojimai.

Siekiant naudoti ar atgaminti turinį, kuris nepriklauso ES, gali reikėti prašyti leidimo tiesiogiai iš autorių teisių turėtojų.

Programinei įrangai ar dokumentams, kuriems taikomos pramoninės nuosavybės teisės, pavyzdžiui, patentams, prekių ženklams, registruotiems dizainams, logotipams ir pavadinimams, EAR pakartotinio naudojimo politika netaikoma ir leidimai dėl jų jums nesuteikiami.

Europos Sąjungos institucijų europa.eu domeno svetainėse pateikiamos nuorodos į trečiųjų asmenų svetaines. EAR jų nekontroliuoja, todėl raginame peržiūrėti jose pateiktas privatumo ir autorių teisių politikas.

Europos Audito Rūmų logotipo naudojimas

Europos Audito Rūmų logotipas negali būti naudojamas be išankstinio Europos Audito Rūmų sutikimo.

Šioje ataskaitoje vertinama, kaip energijos mokesčiai, anglies dioksido apmokestinimas ir energijos subsidijos yra suderinti su ES klimato srities tikslais. Energijos mokesčiai gali padėti kovoti su klimato kaita, tačiau dabartiniai mokesčių lygiai neatspindi įvairių energijos šaltinių taršos masto. 2008–2019 m. subsidijos atsinaujinančiąjai energijai išaugo beveik keturis kartus, o subsidijos iškastiniam kurui išliko tokios pačios. Penkiolika valstybių narių daugiau lėšų skiria subsidijoms iškastiniam kurui nei subsidijoms atsinaujinančiąjai energijai. 2021 m. viduryje Komisija paskelbė pasiūlymą peržiūrėti Energijos mokesčių direktyvą. Mūsų ataskaitoje nurodyti sunkumai, su kuriais susiduria politikos formuotojai atnaujinami energijos mokesčių ir subsidijų politiką: energijos mokesčių nuoseklumo visuose sektoriuose ir energijos nešikliuose užtikrinimas; subsidijų iškastiniam kurui mažinimas ir klimato srities tikslų derinimas su socialiniais poreikiais.

EUROPOS AUDITO RŪMAI
12, rue Alcide de Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

Užklausos: eca.europa.eu/lt/Pages/ContactForm.aspx
Interneto svetainė: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI